

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

צריך לחפש מה חסר לי כדי להתפלל עליו – דווקא תפלה כזו לה',
על כל צורך שלי, מתוך ידיעה שהוא הכתובת היחידה גם לצרכים
הכי קטנים שלי, בונה את היחס האינטימי עם ה'. חס ושלום שתצא
מהתורה הזו המחשבה שלא טוב שאדם יבקש את צרכיו מה'!

[מתוך השיעור 'גאולה בתפלה']

דברים־חזון תשפ"ג

דברים חזון ה'תשפ"ג

הניגון החסידי 24
ניגון מספר 544
מט' אלול תשפ"ב

שמירה על מקום המקדש 25
מלכות ישראל – תיקון המדינה
שומרים ומצפים לבניין המקדש

הסיפור החסידי 26
צופה לצפת
החווה מלובלין

מענות ותשובות 28
תשובות הרב לשואלים
גילוי סודות האריז"ל בזמן הזה
ומי יכול להציב מראה בפני אפיקורוס

פאזל 29
סותר על מנת לבנות
רזי יספר לנו מהו הרב התבלבל בשעור
ואיך בכל זאת אפשר לתפס פרקים

רגישות השכינה 04
נקודה מעובדת
התפילה – הזדהות עם השכינה
ובנין הקשר עם ה'

גאולה בתפילה 05
עבודת התפילה בדרך הבעל שם טוב
בין תפילה אישית פשוטה לתפילה
על חסרונות השכינה

סוד הריגת עוג 14
התוועדות ג' תמוז
ההתמודדות של משה רבינו עם עוג מלך
הבשן ועלייתו להיות "גואל אחרון"

אתה ושלך שלו 22
פרקי אבות – פרק ג משנה ז
צדקה ללא שיעור

אלה הדיבורים 23
קול שמחה
מודעות טבעית בקיום מצוות

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובכללם לקוראי עלון **נפלאות**. לפניכם גליון לשבת פרשת **דברים-חזון** מלא בכל טוב **לכל המשפחה**.
מה בגליון?

שני שיעורים לפניכם בגליון, האחד **ביאור נפלא על תורה יסודית של הבעל-שם-טוב** בנוגע לעבודת התפילה. השיעור השני הוא **חלקה השלישי של התוועדות ג' תמוז** בכפר חב"ד.

בשיעור הראשון – **גאולה בתפלה** – מבאר הרב את **אחד מיסודות תורת הבעש"ט** בתורה פ' בכתרי-שם-טוב – **עבודת התפילה** – כיצד היחס הנכון לתפילה נע בין שתי נקודות, **הזדהות עם חסרונות השכינה** מחד ו**התפילה הטבעית והפשוטה על צרכינו האישיים** מאידך, ומאחד אותן. בחלקו השני של השיעור מתבארת התפילה אותה אנו אומרים בכל יום **"שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך"** – תפלה המתאימה לימי בין-המצרים בכלל, ובפרט לשבת חזון בה מראה ה' לכל נשמה את בית המקדש. השיעור השני – **סוד הריגת עוג** – הינו התבוננות על התמודדותו של משה רבינו עם הנשמות המתנגדות לו ובפרט עם **עוג מלך הבשן**. השיעור מעמיק בצורך של **נשמות גדולות מהצד המואר עם מקבילות שלהן מהצד האפל**, משרטט מבנה של חמש נשמות המתנגדות למשה (כנגד נרנח"י) ומגלה במפתיע **שדווקא בהריגת עוג תלויה ביאת משיח בן דוד**. תוך כדי עבודת הורדת הגליון לדפוס נתבשרנו שלאחר מחלה קשה הסתלק לבית עולמו **ר' נפתלי ורצברגר ע"ה**, אדם יקר ועו"ד מסור שעסק רבות בפדיון שבויים והגנה על **נרדפים**, ביניהם רבינו. תנצב"ה ויהיו הדברים שבגליון לעלוי נשמתו.
סדר הלימוד לשבוע פרשת ואתחנן הבעל"ט: נ"ך יומי – דברי הימים א' פרקים כב-כח; **משנה** – **יבמות** פרק יא.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם
שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

הגליון מוקדש לע"נ:

ר' **נפתלי** הרצקה בן בנימין זאב ועטרה קריינדל **ורצברגר ע"ה**

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

רגישות השכינה

עצמו בכל צרכיהם הקטנטנים. הבעל שם טוב, שייקר את היהודים הפשוטים וגילה את הקשר שלהם לעצמותו יתברך, העמיד בבסיס העבודה את התפלה, בה הקטן שבקטנים מגיע לדבקות מוחלטת בה' בדיוק כמו הגדול שבגדולים (שבתפלתו גם עליו להיות פשוט ולהתפלל "על דעת זה התינוק").

אך הבעל שם טוב ותלמידיו הדגישו גם פן שמימי בתפלה: מתוך הכרה ששרש כל החסרונות והמצוקות הוא בשכינה הקדושה, המתלבשת במציאות התחתונה על כל קשייה, האדם צריך להתרומם ממצוקתו הפרטית-הגשמית ולהקדיש את תפלתו לשרש הכללי-הרוחני של הבעיה – במקום להתפלל רק על עצמו, או אפילו על חבר שזקוק לישועה, עליו להתפלל על השכינה הקדושה עצמה. גילוי השכינה המתלבשת מתפלשת בתוך הצער מרומם אותה מעפר, מגלה את כבוד ה' בתוך המציאות, והפניה אל ה' בתפלה היא בעצם חיבור-מחדש של השכינה אל דודה העליון. תפלה שכזו אינה רק בקשה לעתיד – היא יחוד מיידית של קוב"ה ושכינתיה, שברגע שנעשה, כבר ודאי פעל את פעולתו.

בהשקפה ראשונה, נדמה שיש כאן סתירה: התפלה הפשוטה היא על החסרונות האישיים, הקטנים והגשמיים, ואילו תפלה על השכינה דורשת לכאורה גדלות-מוחין והתפשטות הגשמיות. אכן, הרגישות לחסרונות המציאות איננה חלק מהמציאות הגשמית כשלעצמה – היא ביטוי של החיות הפנימית, שהיא-היא התגלות השכינה. היהודי הפשוט אינו מתייחס לתפלה כ'כספומט' למילוי צרכיו, הוא לא תובע את מזונותיו ככלב עז'פנים – הוא רגיש למציאות, פונה אל ה' בבקשת רחמים ומתרפק על הקשר עמו ובכך גופא מעלה את השכינה ומחבר אותה לדודה.

כאשר החליט אדמו"ר הזקן בצעירותו לגלות למקום תורה, הוא התלבט האם לנסוע לגאון מוילנה או למגיד ממעזריטש. את החלטתו לנסוע למעזריטש נימק בכך ש'בוילנה לומדים איך ללמוד ואילו במעזריטש לומדים איך להתפלל – ללמוד אני כבר יודע קצת אך להתפלל כמעט איני יודע'. התפלה היא מ"דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בהן", והחסידות, הרגישה למתחולל ב"רומו של עולם", החזירה את התפלה ממעמדה המזולזל לרום כבודה כמרכז חיי עבודת ה'.

אך באמת, מדוע התפלה כה חשובה? לכאורה, התורה היא "חיי עולם", גילוי חכמת ה' הנצחית, והתפלה עוסקת ב"חיי שעה", בבקשת צרכיו החולפים של האדם. החסידות מראשית הרגישות בתפלה – שהיא "סלם מְצב ארצה וראשו מגיע השמימה" – שני יסודות עיקריים: במובנה הפשוט והיסודי, התפלה היא הביטוי העיקרי של האמונה השלמה בה'. היא ממחישה בצורה הכי חזקה את הנוכחות המלאה שלו בחיינו, את היותו כלי-כול, הכתובת היחידה לכל בקשה, וגם את אהבתו אלינו. הפניה אל ה' בכל דבר וענין, קטן כגדול, מתוך תחושת תלות מוחלטת בו ומתוך אמון מלא ברצונו הטוב כלפינו, היא הבונה את הקשר האינטימי שלנו עם ה' – קשר בו שוכני-ארץ, היהודי הפשוט והיהודיה הפשוטה, יכולים לפנות אל הכלי-כול

שיעור

עבודת התפלה בדרך הבעל שם טוב

גאולה בתפלה

קיצור מהלך השיעור

בליל שבת האחרונה, בשיעור לבנות תיכון, נלמד אחד מיסודות תורת הבעל שם טוב – **היחס הנכון לתפלה. פרק א** מסביר בנחת את היסודות: ההכרה שהתפלה היא בעצם **על השכינה, האמונה** שה' שומע את התפלה ו**הבטחון** שהיא פועלת מיד (גם אם איננו רואים זאת) וההסבר איך **התפלה הפשוטה והטבעית שלנו** מתחברת לעבודה שמתאר הבעל שם טוב. **פרק ב**, באוירת הימים הללו, מבאר את תפלת **"שיבנה בית המקדש ותן חלקנו בתורתך"**, עליה אנחנו חוזרים בכל יום. כפי שמוזכר בתחלת השיעור, הדברים הללו הם גם השלמה חשובה ופנימית לכל נושא **תיקון הדם** שנתבאר באריכות לאחרונה ונדפס בגליון הקודם. שיעור יסודי, פשוט ומיוחד, שבע"ה יגרום לכם **להתפלל אחרת**.

המהלך הוא שצריכים "דם נקי", לטהר ולזכך את הדם מדמיונות לא טובים. בעצם, "המכה בפטיש" של "המכה בפטיש", שלא כתוב שם, הוא הענין של עבודת התפלה, שחז"ל קוראים 'תפלה על הדם'³. בחסידות³ ההסבר הוא שבלי תפלה הנשמה של האדם נמצאת רק "באפו"⁴, נשארת קשורה רק לשכל, וההתפשטות של הנשמה בכל אברי הגוף ובכל עניניו של האדם

מטו"מ כ"ו תמוז תשפ"ג – כפ"ח.

א משיעור ט' תמוז השתא – נדפס בגליון מטו"מ.

ב ברכות י, ב.

ג לקו"ת פינחס עט, ד (פ"ב) – נלמד בשיעור יום השבת.

ד ישעיה ב, כב.

א. התפלה על השכינה

תפלת הגלות

שבת שלום! אנחנו בתוך ימי בין המצרים בהם מתאבלים על החורבן. אמנם אנחנו בשבת, שלא מתאבלים בה, אבל בהחלט אפשר להתפלל על בנין בית המקדש. בהשגחה פרטית, לפי סדר הלימוד שלנו בכתר שם טוב הגענו לאות פ שעוסקת בנושא התפלה – נושא עיקרי תמיד, ובפרט בימים הללו.

בנפלאות שהודפס השבת השיעור העיקרי הוא על "סוד הדם"⁵, כאשר ה"מכה בפטיש" של

נרשמ (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת

אמונה שה' נמצא ואמונה שהוא מאזין לתפלות שלי. אלו שני דברים שונים. האמונה שה' נמצא בכל מקום היא, יחסית, דבר פשוט, חלק מהאמונה בה'.^ט אחר כך צריך גם להאמין שה' שומע לתפלות שלי – שהוא קשוב לתפלות שלי ושהוא מעוניין בהן, הוא רוצה שאתפלל אליו. חז"ל מסבירים שה' עשה את האבות ואת האמהות עקרים ועקרות כי הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים. "ועמך כלם צדיקים" – קצת קשה לומר או לשמוע זאת, אבל בעצם כל הצרות שיש לאדם בחיים הן פשוט כי ה' רוצה שהוא יתפלל אליו. בסוף "לפום צערא אגרא"^י ו"ירידה צורך עליה"^{יא} – כשאני מתפלל לה' בעקבות הצרה אני מגיע בסוף למצב הרבה יותר טוב, שלא הייתי מגיע אליו בלי הצרה שגרמה לי להתפלל. בכל אופן, הבסיס לתפלה הוא האמונה שה' נוכח בכל מקום, גם כשאני נמצא במיצה, ושהוא מצפה לתפלות שלי ומקשיב להן.

השלב הבא הוא כבר בטחון שלתפלה גם יש השפעה. יתכן שמישהו יקשיב לכל מה שאני אומר, ואפילו ירחם עלי – יהיה אמפטי לצער שהבעתי לפניו – אבל הוא לא יעשה אחר כך שום דבר. יתכן שמישהו מקשיב לבקשות שלי, ומרחם עלי, אבל הוא לא יכול לעזור לי. ה' הוא כל יכול, הוא ודאי יכול לעזור לי, וצריך בטחון שכאשר אני מתפלל אליו הוא יעזור לי. כאשר בעקבות החסרון, שנועד לעורר לתפלה, אני פונה אל הכתובת היחידה, אל ה' יתברך, הוא נענה לתפלה – התפלה שלי בוודאי פועלת! יש דרגה אחת של בטחון – שבעיקר עליה מדובר בתורות של הבעל שם טוב – שהתפלה פועלת גם אם איני רואה את התוצאה הישירה שלה, שהיא לא נענית כפי שבקשתי. אבל כמובן יש גם דרגה של בטחון שבסופו של דבר הכל יהיה, כמו שהרבי אוהב לומר, "בטוב הנראה והנגלה" –

תלויה בתפלה – כמו שהדם מוליך את רוח החיים בכל הגוף כך התפלה מוליכה את חיות הנשמה בכל האדם. אם כן, בלימוד על נושא התפלה יש גם השלמה חשובה לנושא הדם שעסקנו בו בשבועות האחרונים.

נקרא בפנים:

שמעתי ממורי ענין התפלה בח"ל,

לא לגמרי ברור מה הכוונה של בח"ל.^ה ההסבר העיקרי הוא שהכוונה היא התפלה בחול – בעוד התפלה בשבת היא תפלה של תענוג, תפלה מתוך חוויה של שלמות, התפלה בימות החול היא בעיקרה שאלת צרכים, תפלה על חסרון. לפי סיום התורה כאן, ולפי עוד מקורות, יש גם מי שמסביר שהכוונה התפלה בחו"ל, תפלה במקום בו יש יותר שליטה לקליפות והנוכחות האלקית לא גלויה. שני הפירושים מתאימים לתקופה הזו של תפלה על בית המקדש – תפלה מתוך תחושה של חסרון וגלות, חוויה של ימות החול שמתרחקים ממנה ב"מעין עולם הבא"^ו של שבת, השייכת כמובן לריחוק מגילוי אלקות במקדש ובארץ ישראל בכלל.

אמונה ובטחון בתפלה

הבעל שם טוב מתחיל את התורה כאן במילים:

העיקר הוא האמונה

יסוד התפלה הוא אמונה, כאשר התפלה היא בעצם הביטוי הכי פשוט לאמונה שלנו בה'.^ז בסיום התורה הוא מצרף לאמונה גם את המלה בטחון, כאשר גם האמונה שהוא מדבר עליה מתחלת התורה כוללת גם רבדים של בטחון. לפני שנמשיך לקרוא בפנים נסביר קצת את דרגות האמונה והבטחון ביחס לתפלה: קודם כל, התפלה מתבססת על אמונה –

ה ראה כש"ט מפורש ומבואר וש"נ.

ו ראה גם תניא סוף פל"ג.

ז ברכות נז, ב; ילקו"ש שמות רמז שצ.

ח כתרגום אונקלוס ל"יהי ידיו אמונה" (שמות יז, יב) –

"והוה ידוהי פריסין בצלו" (וראה לקו"מ ז, א).

ט ראה הלכות יסודי התורה פ"א (בפרט ה"ח).

י יבמות טד, א.

יא אבות פ"ה מ"ב.

יב לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ.

כמו שהדם מוליך את רוח החיים בכל הגוף כך התפלה מוליכה את חיות הנשמה בכל האדם

צער זהו סימן, גילוי, שיש אותו צער אצל השכינה^{כא}. אם לי יש כאב באצבע זהו סימן שיש כאב הרבה יותר גדול בשרש, במקור של הכל, שגם לשכינה יש כאב באצבע כביכול. השכינה מחיה את כל המציאות, ובפרט היא גם השרש של כל נשמות ישראל – כנסת ישראל.

ועי"ז מעלה ומנשא רגלי השכינה כו', כאשר מאמינים שכל חסרון שאני מרגיש הוא בעצם ביטוי לחסרון של השכינה, כי "מלא כל הארץ כבודו", מזדהים עם השכינה ומבטאים אותה בתפלה ובכך מעלים את רגלי השכינה מהירידה שלהן למקום של היפך-החיים, מגלים את כבוד ה' ומתקנים את המציאות.

התפלה נענית מיד

כאן הוא כבר ממשיך לאמונה הנוספת, שהיא בעצם התחלת הבטחון:

וגם יאמין מיד כשיצא מפיו נוסח התפלה מה ששואל, מיד הוא נענה.

עיקר נוסח התפלה – בימות החול – הוא החלק של בקשת צרכים, "מה ששואל", וצריך להאמין שהתפלה מיד נענית.

וכ"ת הא לפעמים שלא מצא מבוקשו, לפעמים אני מתפלל על חולה שיתרפא, על מי שזקוק לזרעא חייא וקיימא או על פרנסה – ובכל זאת איני מרגיש איך ה' מלא את בקשתי. הענין הוא שהוא בהעלם ממנו,

במקומות אחרים^{כב} אומר הבעל שם טוב שיתכן שהתפלה נענתה בעולמות העליונים, עשתה תיקון מידי בשכינה, אבל השינוי לא הגיע למטה, לעולמות התחתונים. כאן הוא אומר עוד אפשרות, בה התפלה נענתה ופעלה גם למטה, אבל לא בדיוק במה שבקשתי:

למשל שנעשה בקשתו בכללות העולם,

שהתפלה שלי תתקבל ותתקיים בדיוק כפי שבקשתי, שהחסרון שהתפללתי עליו יתמלא.

תפלת השכינה

שיאמין שהש"י מלא כל הארץ כבודו וכו',

ישעיהו הנביא שומע את השרפים אומרים "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות מלא כל הארץ כבודו"^{יג}, כפי שאנחנו אומרים כל יום בתפלות. יש לפסוק הזה הרבה פירושים, והפירוש שנוגע לכאן הוא ש"קדוש קדוש קדוש" היינו שלשת הקוים, ימין-שמאל-אמצע, חסד-גבורה-תפארת, כנגד שלשת האבות – אברהם, יצחק ויעקב; "הוי' צבאות" היינו הספירות נצח והוד^{יד}; "מלא כל" היינו ספירת היסוד, שנקרא "כל"^{טו}; ו"הארץ כבודו" היינו המלכות, שנקראת "ארץ"^{טז} וכאשר השראת השכינה גלויה נאמר עליה "הארץ האירה מכבודו"^{יז}.

כמו שכתוב בתניא^{יח}, השכינה היא אור אין סוף הממלא כל עלמין – היא נמצאת בכל מקום לפי הכלים של כל אחד ואחד. באור אין סוף הסובב כל עלמין אין צער או חסרון – הוא מרחם על השכינה, כמו שהאיש צריך לרחם על האשה^{יט}, אבל אינו מזוהה בעצמו עם החסרון. השכינה מהווה, מחיה ומקיימת כל דבר במציאות, עד ש"רגליה ירדות"^כ גם למקום של היפך-החיים. התפלה מתחילה מהאמונה שהשכינה נמצאת בכל מקום, גם בכל החסרונות והקשיים – בלי השראת השכינה לא היה להם קיום. צריך להאמין שכאשר יש לי חסרון או

יג ישעיהו ו, ג.

יד זהר ח"ג יא, א; ראה קהלת יעקב ערך 'צבאות'.

טו ראה זהר ח"ב קטז, א.

טז ראה זהר ח"ג רמג, ב ובכ"ד.

יז יחזקאל מג, ב.

יח פמ"א.

יט ראה באהלי צדיקים עמ' קפב הערה טו, וש"נ.

כ משלי ה, ה.

כא וראה גם לקו"מ פט.

כב ראה כש"ט קלח וקמה – נלמד בשיעור יום השבת.

לכל אחד, גם למי שחוטא שנמצא במדרגה שלמטה מבינוני. כך כותב אדמו"ר הזקן בפרק יא באגרת התשובה בהסבר לנוסח תפלות יום חול, בהן יש בקשת סליחה (שאיננו מבקשים בשבת):

וכמו שאנו מברכין בכל תפלת י"ח תיכף שמבקשים סלח לנו כו' ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח והרי ספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה אלא אין כאן שום ספק כלל מאחר שבקשנו סלח לנו מחל לנו. ואילו לא היינו חוזרים וחוטאים היינו נגאלין מיד כמו שאנו מברכין בא"י גואל ישראל.

כל ברכה-תפלה בתפלת שמונה-עשרה מתחילה בנוסח של בקשה ותפלה לעתיד וחותמת בברכה מפורשת בלשון הוה. לפני התפלה אומרים "גאל ישראל", בלשון עבר, כשבח על גאולת מצרים, אבל בתפלה עצמה אומרים "גואל ישראל" בלשון הוה, על הגאולה הנדרשת עכשיו. הברכה מתחילה באמונה שה' יכול לעשות מה שמבקשים ממנו, ולכן יש טעם לבקש, ומסיימת בבטחון, שה' אכן ממלא מיד את הבקשה.

אם כן, רואים כאן שאדמו"ר הזקן מביא בפירוש בתניא את היסוד מתורת הבעל שם טוב שצריך את "האמונה והבטחון" שברגע שמתפללים ה' עונה לתפלה.

עיון תפלה

הבעל שם טוב מוסיף שבציפיה למימוש הבקשה כפי שהיא בעולם הזה התחתון יש חסרון:

כי אם יש כוונת שאלתו שמצפה שיהיה נענה, אז מכניס גופניות בתוך שאלתו שהיה ראוי שיהיה רק ברוחני לתועלת השכינה ולא לתועלת עוה"ז, לכך הוי מסך מבדיל כו'. והאריך בזה, ודפח"ח.

אם מישהו מצפה 'חזק' שהבקשה שלו תענה, וכאשר היא לא נענית הוא מרגיש אכזבה קשה, האמונה שלו נפגעת, זו עבירה – זהו "עיון תפלה" שלילי שחז"ל אומרים שהוא מזיק

יתכן שאדם התפלל על חולה, שעדיין לא הבריא, אבל התפלה שלו גרמה לכך שחולה אחר יבריא, שלמישהו אחר יהיו ילדים או פרנסה. אפשר אפילו להגיד שגרמו לי מן השמים לחוש חסרון, אצל עצמי או אצל מישהו, כדי שאתפלל – בשביל שהתפלה הזו תפעל ישועה נצרכת "בכללות העולם".

הגם שבפרטות הוא מבקש להסיר הצער, ובאמת הוא לטובתו או למרק עון או כיוצא בו. ברור שמי שהתפלל התכוון להסיר את הצער הפרטי, אבל יתכן שהשינוי לא טוב לו, או שהחסרון הוא בשביל כפרה, ואז לטובתו התפלה פועלת למעלה או אפילו למטה אבל "בכללות העולם" ולא בהקשר המסוים. בכל אופן, כמו שפתחנו, בהחלט יש גם בחינה בה מצפים ובוטחים שהדברים יתקיימו "בטוב הנראה והנגלה" לנו, כפי שהתפללנו.

כשלומדים דברים בכתר שם טוב צריך לחשוב האם הם שייכים רק לצדיקים או גם לעבודה של כל אחד מאתנו. אפשר לחשוב

שרק צדיקים גדולים מרגישים שהם עומדים לפני ה' ומדברים איתו וכל תפלה שלהם מיד נענית, אבל אדמו"ר הזקן מביא את היסוד הזה גם בתניא, כך שהוא שוה לכל נפש. איפה אדמו"ר הזקן מביא את העניין? כמה שלומדים בתניא בימים האלה, באגרת התשובה, בחת"ת של הימים הקרובים. על מה שמובא בלקוטי אמרים אפשר אולי לומר שהוא שייך לבינונים, וקצת רחוק ממי שרק שואף ל"הלואי בינוני"^{כג}, אבל מה שמובא באגרת התשובה ממש שייך

גרמו לי מן

השמים לחוש חסרון, אצל עצמי או אצל מישהו, כדי שאתפלל – בשביל שהתפלה הזו תפעל ישועה נצרכת "בכללות העולם"

והבטחון שלו בהבטחת ה' שישמור אותו ויספק את כל צרכיו^{כח} גורם ל"וישא יעקב רגליו"^{כט}, "משנתבשר בשורה טובה שהובטח בשמירה נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת"^ל. הבעל שם טוב מסביר כאן שיעקב אבינו הוא השכינה טובה שמוסבר יותר בפירוט בתורה הבאה^{לא} – וכאשר האמונה והבטחון שלו נושאים את רגליו הם בעצם נושאים-מרימים את רגלי השכינה (מההתלבשות שלהן בהיפך-הקדושה ועד להיפך-החיים), כפי שנפתחה תורה זו.

תפלה על השכינה בלבד

נקרא עוד תורה בהמשך הכתר שם טוב^{לב} שאומרת שצריך להתפלל רק על השכינה: שמעתי ממורי כי השכינה נקראת תפלה כמ"ש בכתבים ואני תפלה וכו'.

כאן הוא מחבר בין שלשה מושגים – 'שכינה', 'תפלה' ו'אני', צריך שהאני של המתפלל יהיה השכינה, כמו שאומר דוד המלך (המתפלל שמיצג את המלכות-השכינה) "ואני תפלה"^{לג}. עוד לא עשינו שום גימטריא... **שכינה-תפלה** משלימות ל-ל ברבוע (ל פעמים ל, סוד הלב היהודי^{לד} – השייך ל"עבודה שבלב זו תפלה"^{לה} – ב אותיות ל זו מול זו, תכשיט שודאי יש לחלק מכן) וכשמוסיפים **אני** מקבלים כבר **א-ל** ברבוע. וגם מבואר שם כשיתפלל ישים מגמת פניו לשכינה ליחדה בבעלה

קודם ראינו שהתפלה מעלה את רגלי השכינה. כאן נוסף דבר עיקרי – בתפלה מעלים את השכינה להתייחד בבעלה, עושים יחוד קוב"ה ושכינתיה (סוכ"ע וממכ"ע). במושגים של התורה הקודמת, האמונה של "מלא כל הארץ

למתפלל^{כד} ("לכך הוי מסך מבדיל").

יש כאן שני שלבים – מה המחשבה של האדם כשהוא מוציא את התפלה מהפה, האם הוא מתכוון על עצמו או על השכינה, דבר שצריך להסביר יותר, ואיך הוא מתייחס לכך אחרי התפלה, האם יש לו ציפיה חזקה, שהיא כבר בגדר עבירה. במקומות נוספים^{כה} הבעל שם טוב אומר את הדברים גם ביחס לתפלה על חבר – שגם שם עלולה להיות בעיה בכוונה 'גשמית' בעת התפלה ועוד יותר בציפיה החזקה אחרי התפלה. זהו חידוש יותר גדול, שהרי "המתפלל על חברו הוא נענה תחלה"^{כו} וכידוע הפתגם ש'הגשמיות של החבר היא הרוחניות שלי' – לא צריך להתפלל על הגשמיות של החבר!?

אפשר לעשות כאן איזה יי-הויה – הכי נמוכה היא הציפיה שהתפלה שלי על עצמי תענה מיד בגשמיות, למעלה ממנה הכוונה הגשמית באמירת התפלה, למעלה ממנה אותן שתי מדרגות אצל החבר – כאשר הקוצו של י במבנה הזה יהיה האמונה שאכן התפלה נענית מיד כפי שהבעל שם טוב מתאר כאן, בעולמות העליונים או בכללות העולם.

ועדיין, אחרי הכל, יש מקום גם לרצון ובטחון שהכל יתממש "בטוב הנראה והנגלה", כמו שאמרנו. זו נקודה עיקרית שצריך להסביר.

נשיאת הלב את הרגלים

רק נסיים לקרוא את התורה הזו:

וז"ש וישא יעקב רגליו, שהוא רגלי השכינה, על ידי האמונה ובטחון בלב כמ"ש חזקו ויאמץ לבבכם וכו' וז"ש שנשאו לבו משהובטח, והבן. יעקב אבינו יוצא לחוץ לארץ (מה שרומז שאפשר לפתוח את הר"ת בתחלת התורה באופן הזה, כנ"ל), הוא מתפלל – "ויפגע במקום"^{כז} –

כח שם פסוקים טו ויכ.

כט שם כט, א.

ל רש"י עה"פ לפי בראשית רבה ע, ח.

לא כש"ט (קה"ת) פא - נלמד בשיעור יום השבת.

לב כש"ט (קה"ת) קעו.

לג תהלים קט, ד.

לד אמרי שפר ח"ג.

לה תענית ב, א.

כד ברכות נה, א.

כה ראה בעש"ט השלם סוף ערך 'שכינה הקדושה' בפנים ובהערה קי.

כו ע"פ ב"ק צב, א.

כז בראשית כח, יא. וראה ברכות כו, ב (הובא ברש"י עה"פ).

להתפלל עליו – דווקא תפלה כזו לה', על כל צורך שלי, מתוך ידיעה שהוא הכתובת היחידה גם לצרכים הכי קטנים שלי, בונה את היחס האינטימי עם ה'. חס ושלוש שתצא מהתורה הזו המחשבה שלא טוב שאדם יבקש את צרכיו מה! הרי הבעל שם טוב הכי ייקר את היהודים הפשוטים – האם הוא התכוון לבטל את התפלה שלהם? כשיהודי פשוט מבקש בריאות, ילדים או פרנסה – הוא מתכוון על השכינה! הוא בוודאי מתכוון בפשטות לבקשה הגשמית שלו! הרבי הריי"צ אומר, בסגנון דומה לדברי הבעל שם טוב ש"יהודי פשוט קשור לפשיטות העצמות"^{מא}, שכאשר יהודי פשוט מתפלל או אומר תהלים – הוא מדגיש בדבריו שמדובר ביהודי פשוט או ביהודיה פשוטה ("א פשוט"ר איד און א פשוטע אידענע") – הוא בדרגה הכי גבוהה של דבקות בה' (והדבר הזה אצל יהודי פשוט ואצל יהודיה פשוטה בדיוק כמו אצל תלמיד חכם הכי גדול) ובזכות זה הוא גם פועל ישועה.

כדי להבין את היחס בין התפלה על השכינה לתפלה הפשוטה על הגשמיות נקרא עוד קטע מה"דגל מחנה אפרים"^{מב} – הנכד הגדול של הבעל שם טוב, ששמע מפיו הרבה דברי תורה (בניגוד לאחיו הצעיר, הרבי ר' ברוך ממעז'יבוז', שלא כל כך שמע תורות מפי הבעש"ט עצמו), והוא מביא אותם בספר שלו:

ביאר קושיא בזוהר כתיב צווחין ככלבין הב לן מזונא וכו' ובמאמר אחר מפורש מאן דלא מתפלל על פרנסה בכל יום הוא מקטני אמנה, המקור לדברי הבעל שם טוב שהתפלה לא צריכה להיות רק על הצורך הגשמי הוא כבר בזוהר^{מג}, אבל במקום אחר בזוהר^{מד} כתוב בפירוש שצריך להתפלל כל יום על פרנסה – גם כאשר האוכל כבר מונח על השלחן, צריך

כבודו" עושה יחוד של "מלא כל" (היסוד) עם "הארץ כבודו" (המלכות), כפי שהסברנו. ולא יכוין לתועלת עצמו שח"ו עליו אמר נתנני ה' בידי לא אוכל קום וכו' יעו"ש.

הוא מביא פסוק ממגלת איכה^{טו} שנקרא בתשעה באב – כנראה שגם אחרי שיבוא משיח, ותשעה באב יהפוך להיות יום טוב^{טז}, נמשיך לקרוא בו את מגלת איכה, רק שנבין אחרת את הפסוקים.

וביאר מורי זללה"ה הטעם יותר, כי אם יכוין לתועלת עצמו הגשמי שיהיה נענה בתפלתו לתועלתו הגשמי, אזנעשה מסך מבדיל ע"י שהכניס הגשמי ברוחני שם ואינו נענה כלל, ודפח"ח.

לפי התיאור כאן המתפלל צריך להיות מופשט מגשמיות^{טח}, אחד שאינו מכוון כלל לתועלת הגשמית אלא רק לרוחניות – תיאור שמתאים רק לצדיקים גדולים.

תפלה פשוטה

התיאור הזה של התפלה, שדורשת מהמתפלל להיות מופשט מגשמיות ולהתפלל על השכינה בלבד, איננו דבר מוסכם, לכאורה. לפעמים כתוב הפוך: צריך להתפלל על הצרכים שלי לה', זהו עיקר מצות תפלה מדאורייתא^{טט}, והתפלה צריכה להיות על כל דבר, דבר גדול וגם דבר קטן^מ. אדרבא, צריך לחפש מה חסר לי כדי

לו איכה א, יד.

לז זכריה ח, יט.

לח וראה שו"ע צח, א.

לט רמב"ם הלכות תפלה פ"א ה"ב ועוד. וראה באורך גם לקו"ש ח"ט עמ' 295 ואילך וחכ"ג עמ' 217 ואילך (משיחת מטו"מ"מנ"א) – ביחס לתורות הבעש"ט והמגיד על התפלה על השכינה דווקא – והדברים עולים בקנה אחד.

מ ראה ספר המדות תפלה לו. קול מבשר ח"א ויצא אות א.

מא ע"פ כש"ט (קה"ת) אות קנה.

מב דגמנ"א ליקוטים – "דברים אשר שמעתי מפי אא"ז זלה"ה".

מג תקו"ז תקו"ו (כב, א).

מד זהר ח"ב סב, א.

בנושא העיקרי הזה בכתר שם טוב^מ – אבל אמרנו את עיקרי הדברים.

ב. שיבנה בית המקדש משנת יהודה בן תימא

התפלה העיקרית, שהכי מתאימה לימים האלה – ימי האבלות על חורבן בית המקדש – היא "יהי רצון מלפניך הוי' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך"^מ. התפלה הזו היא ממש חיתום התפלה – אומרים אותה ממש בסיום תפלת העמידה, אחרי שפוסעים שלש פסיעות אחורה, שלש פעמים בכל יום. בעצם, היא גם התחלת התפלה – אומרים אותה לפני פסוקי דזמרה, בסיום הקרבנות. אנחנו נוהגים היום לשיר את התפלה הזו, כפי שעשו אצל הרבי – בניגון שהביא הרב חודוקוב – כך שהיא חלק מ'מנהגי חב"ד' היום.

התפלה הזו מופיעה במשנה עיקרית בפרקי אבות (בה פותח הטור את חברו):
יהודה בן תימא אומר הוי' עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. הוא היה אומר עז פנים לגיהנם ובושת פנים לגן עדן.

יהי רצון מלפניך הוי' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך.

יש במשנה הזו הרבה תמיהות שמביאים המפרשים: המפרשים תמהים על נוסח של תפלה בתוך המשנה, שמופיע כאן בפעם היחידה בכל ששה סדרי משנה^מ! צריך גם להבין את הקשר של התפלה הזו לחלקים הקודמים של המשנה^מ.

מו בשיעור יום השבת נלמדו גם תורות פא, קלח, קמה ויריד. מז אבות פ"ה מ"כ (לפי נוסח אדה"ז בסידורו וכפי שהתקבל בנוסח התפלה בעדות אשכנז).

מח תפארת ישראל.

מט ראה שם ובריבוי מפרשים שבארו באופנים שונים מדוע אחרי הוראות המשנה הזו בכלל – וביחס לעזות פנים בפרט – נדרשת התפלה על המקדש (ובלחם שמים צווח

להתפלל לה' שיתן לי אוכל, כדי להרגיש שאני תלוי רק בו. איך הרבי ר' זושא היה מתפלל? הוא היה אומר 'רבנו של עולם, זושא רעב', וכשהיה צורך ה' היה מסובב סבות מופלאות כדי שתגיע לו הארוחה. אצל רבי זושא אפשר לתרץ שהוא צדיק כמו הלל, שכאשר הלך לעסוק בצרכי הגוף אמר שהוא הולך לגמול חסד עם העלובה^מ – אצל הצדיקים הגדולים ה'אני' שלהם, שהוא הנפש האלוקית, והגוף שלהם, הם כמו שני אנשים שונים, זו דאגה לזולת. אבל שני המאמרים הללו מדברים גם באנשים פשוטים כמונו. איך מיישבים את שני המאמרים?

ותירץ כי כל דבר חסרון שיש לאדם מרגיש החיות נמצא כשמתפלל על איזה חסרון דרך משל שחסר לו פרנסה ומי מרגיש החסרון הלא החיות שלו והחיות היא מן השכינה ולכן יתפלל על צער החיות שהיא השכינה ממש ובה מתורץ קושיא הנ"ל.

מי מרגיש את החסרון הגשמי שאני מתפלל עליו? לא הגוף עצמו אלא החיות של הגוף. למישהו מת לא חסר שום דבר... החיות של הגוף היא השכינה, השכינה היא השרש של כל הנשמות והחיות הפרטית שלי היא אבר של השכינה. אם מבינים את זה בעצם מזדהים בתפלה עם השכינה – הצער שאני מרגיש הוא הצער של החיות, של אבר השכינה שבתוכי, שבעצם מלמד על צער השכינה הכללי, וכשאני מתפלל על הצער שלי אני בעצם מתפלל על צער השכינה הקדושה. כלומר, מה שכתוב על כלבים שאומרים "הב הב" מכוון דווקא למי ש'מתעקש' להפריד את עצמו מהשכינה, שרוצה להרגיש שה'אני' שלו הוא יש ודבר נפרד, אבל ברגע שיהודי מבין שה'אני' שלו הוא הוא השכינה, "ואני תפלה", התפלה שלו היא ממילא תפלה על השכינה. התפלה של היהודי הכי פשוט, על הצרכים שלו בגשמיות, היא מתוך הזדהות עם השכינה.

אמנם הספקנו לקרוא רק שתיים מהתורות

מח ויקרא רבה לד, ג. וראה תניא פכ"ט.

רחמנים וגומלי חסדים. ודאי מתן תורה לא בטל את הצד החיובי של העזות, "עז כנמר... לעשות רצון אביך שבשמים". כתוב^{נח} שגם היכולת לעמוד לפני ה' בתפלה, עיקר הנושא שלנו כעת, תלויה בעזות – לעמוד לפני ה' ולבקש ממנו מה יעשה מצריך עזות פנים. ברמ"ח אותיות כתוב^{נט} שיש שלשה תנאים להיות חסיד והתנאי הראשון הוא עזות. לכן, היום צריכים את שתי המדות – גם "עז כנמר", איפה שנצרכת עזות דקדושה, וגם "בשת פנים לגן עדן". בבית המקדש, "בית התפלה", החוויה העיקרית היא בושה מול הרגשת הנוכחות של ה' – מה שמתבטא במצות מורא מקדש^ס ובעיקר במצות ההשתחויה לפני ה' במקדש, המבטאת בטול מוחלט. לעומת זאת, איפה צריכים עזות? כתוב "לא הבישן למד"^{סא}. בשביל לימוד תורה חייבים עזות – אם אני לא מבין אני צריך לשאול, והלימוד כולו הוא גם מתוך מגמה של חידוש בתורה. זה נכון ללימוד של בנים וגם ללימוד של בנות – אי אפשר ללמוד תורה באופן פסיבי, צריך להיות בלימוד מעורב, שואל ומחדש, הכל מתוך עזות דקדושה.

הרבי הריי"צ כותב^{סב} בשם הבעל שם טוב שעבודת ששת ימי החול היא עבודת התורה, שמלמדת כיצד להתנהג בתוך העולם ("חיי עולם"^{סג}), ועבודת השבת היא עבודת התפלה, הפניה לה' ("חיי שעה" לשון פניה^{סד}) – בעבודת הברורים של ימי החול נדרשת עזות ואילו **השבת**, "מעין עולם הבא", היא זמן של "בשת פנים לגן עדן". לכאורה היה אפשר לומר גם הפוך – שבימי החול העיקר הוא עבודת התפלה כפשוטה, בקשת צרכי האדם, ואילו בשבת פנויים

תמיהה בולטת נוספת היא בתחלת המשנה, שפותחת בהוראה "הוי עז כנמר" וממשיכה "עז פנים לגיהנם"^{נא}. גם בתוך נוסח התפלה עצמה, צריך להבין את הקשר של הסיומת "ותן חלקנו בתורתך" על בקשת בית המקדש – הרי בית המקדש הוא בעיקר "בית תפלה"^{נב} ו"תפלה לחוד ותורה לחוד"^{נב}.

בושה ועזות בתפלה ותורה

ההסבר הכי מתקבל במפרשים^{נא} לעצם ההופעה של נוסח תפלה במשנה הוא שבמקור המשנה הזו היתה סיום המסכת (כאשר מה שמופיע אחר כך בפרק הזה נוסף מאוחר יותר והפרק הבא הוא הרי בפירוש ברייתא). מסכת אבות היא מסכת של תיקון מדות הלב ומתאים שהיא תחתום ב"עבודה שבלב" – בתפלה שהיא תכלית כל תיקון הלב.

את נוסח התפלה עצמו, עם הבקשה הכפולה של המקדש והתורה, קושרים ליחס בין עזות והבושה שבתחלת

המשנה: אנחנו בישנים, רחמנים וגומלי חסדים^{נד} אבל כתוב שהבושה היא לא הטבע המקורי שלנו – היא נוספה במתן תורה, בו כתוב "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו"^{נה}, היראה שרואים על הפנים היא הבושה^{נו}. לפני כן כתוב שאנחנו "עזין שבאומות"^{נז} – היינו עזים,

על הענין ותמה מדוע לא בארוהו כדבעי המפרשים).

נ כמעט כל המפרשים נחתו לביאור הסתירה הזו – להבחנה, בזמן ובנפש, מתי נדרשת עזות ומתי היא שלילית.

נא ישעיה נז, ז.

נב עפ"י שבת י, א.

נג ראה פירוש המאירי (והגר"א גרס – מאותן סיבות – שיש להעביר את התפלה לסיום הפרק).

נד יבמות עט, א.

נה שמות כ, ז.

נו נדרים כ, א.

נז ע"פ ביצה כה, ב.

נח ראה דגל מחנה אפרים עקב ד"ה "עוד ירמוז" ועוד.

נט רמ"ח אותיות אות כח.

ס סהמ"צ לרמב"ם מ"ע כא.

סא אבות פ"ב מ"ה.

סב אג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג אגרת תשנ. נלמד באריכות בשיעור יום השבת.

סג עפ"י שבת י, א – ועיי"ש שפירוש הבעש"ט כאן הפוך מפשט הגמרא.

סד ראה בראשית ד, ד וברש"י שם.

היינו עזים,

רחמנים וגומלי חסדים. ודאי מתן תורה לא בטל את הצד החיובי של העזות

לפני ה' בתפלה (כמו גם העליה להר בית ה' ולבית המקדש) דורשת עזות פנים, כפי שהוסבר, אלא שתכליתה היא בשת פנים והשתחויה מתוך בטול מוחלט לה'. לאידך, לימוד התורה מתחיל מבשת הפנים שקבלנו במתן תורה – "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע"^ט – אך כשנגשים ללימוד עצמו נדרשת עזות דקדושה לשאול, להבין ולחדש חידושי תורה אמתיים.

נתחזק בימים האלה בתפלת "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך" – תפלה על גלות השכינה, מתוך הזדהות עם השכינה – ושנוכה לכל המדות הטובות, עזות דקדושה ובשת פנים גם יחד!

שאחריה – ודוק.
ע ברכות כב, א.

לעסוק בתורה^ט (ו"לכולי עלמא בשבת נתנה תורה"^ט). גם במשנה שלנו יש מי שמפרש^{טז} הפוך – שבית המקדש הוא הנותן לעם ישראל את העזות (הבטלה מאתנו כשאנחנו נדכאים בגלות) ואילו התורה היא ה'תרופה' לעזות השלילית (כפשט שבמתן תורה עברנו מ"עזין שבאומות" לבעלי בשת פנים)^{טז}.

אכן, ודאי שנדרשת כאן התכללות^{טז}. העמידה

סה ירושלמי שבת פט"ו ה"ג.

סו שבת פו, ב.

סז ראה לחם שמים על המשנה.

סח וראה עוד גונוי התכללות בהון עשיר וחת"ס על המשנה. סט בהמשך דברי הבעש"ט באגרת הרי"צ הוא מקשר את הדברים למחלוקת במי שמהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת, האם "מונה ששה ימים ומשמר יום אחד" ("כבריותו של עולם") או ש"משמר יום אחד ומונה ששה" ("כאדם הראשון"), ולפי המבואר בפנים בכל פירוש תהיה התכללות – ששה ימים הכונה לשבת או שבת הכונה לששת הימים

הַלּוּמָד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לַדֶּרֶךְ

- ◆ עבודת התפלה היא תיקון הדם והיא מזרימה את אור הנשמה בכל עניני האדם.
- ◆ תפלת הגלות היא תפלת חול ותפלת חו"ל.
- ◆ יש להאמין שה' חפץ בתפלתנו ולבטוח שהוא ייענה לה.
- ◆ האמונה שצער האדם מלמד על צער השכינה מרוממת את השכינה מגלותה.
- ◆ התפלה תמיד נענית – אך לעתים רק בעולמות העליונים או בכללות העולם.
- ◆ האמונה בכך שה' עונה מיד לתפלה שייכת לצדיקים, לבינונים ולבעלי-התשובה.
- ◆ "עיון תפלה" אסור הוא הציפיה החזקה למימוש התפלה הגורמת לאכזבה קשה ופגם באמונה אם איני רואה בעיני את מימוש התפלה.
- ◆ גם בתפלה על החבר – עם כל מעלותיה – יש להזהר מ"עיון תפלה" ולכוון על השכינה.
- ◆ בתפלה על השכינה מעלים אותה מנפילתה ומייחדים אותה בקוב"ה בעלה.
- ◆ עיקר התפלה הוא שאלת צרכים וכשיהודי פשוט מתפלל בפשטות הוא דבק בעצמות ה'.
- ◆ הרגשת הצער היא בחיות האדם – חלק השכינה שבתוכו – ותפלתו על עצמו היא תפלה על השכינה.
- ◆ בימי בין המצרים ראוי להדגיש את בקשת "יהי רצון מלפניך... שיבנה בית המקדש במהרה בימינו" הפותחת ומסיימת את כל התפלות.
- ◆ בתפלה בבית המקדש מורגשת בעיקר הבושה מול ה' ובלמוד תורה הכרחית העזות דקדושה.
- ◆ בשביל להתחיל להתפלל צריך עזות ויסוד לימוד התורה הוא אימה, יראה, רתת וזיע.

סוד הריגת עוג

קיצור מהלך השיעור

בסיום התוועדות ג' תמוז היתה התבוננות על **התמודדות משה עם נשמות המתנגדות לו**, בדגש על התמודדות פחות-מודגשת בתורה, ההתמודדות האחרונה שלו – ההתמודדות עם **עוג מלך הבשן**. בשיעור נפרשות **חמש קומות** של התנגדות, המכוונות כנגד **נפש-רוח-נשמה-חיה-ייחידה**, ומוסבר כיצד דווקא בהריגת עוג מלך הבשן תלויה עלית משה **מ"גואל ראשון" ל"גואל אחרון"**. השיעור מפורסם בשבת דברים, בה מתוארת שוב המלחמה בעוג ומודגשת עוצמתו – "כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל וגו'".

א. מתנגדי משה

נשמות מוארות ונשמות אפלות

לפני כמה שנים היתה לנו סדרת שיעורים על הצד המואר והצד האפל של הנשמה^א. התייחסנו אז גם למדע, למושג 'החומר האפל' שמזכירים הרבה מדענים – העולם הרבה יותר אפל מאשר מואר, יש בו 99% אפלה. גם בנשמה יש צד אפל וצד מואר, כאשר לכל נשמה גדולה – כולל הרבי, שאנחנו היום ביום שלו – יש נשמה שמתנגדת לה, נשמה אפלה שנמצאת בקונפליקט

עם הנשמה המוארת^ב.

ניתן דוגמה בחסידות: מי הנשמה-המתנגדת לאדמו"ר הזקן? נפוליאון^ג. גם אצל הבעל שם טוב היתה נשמה שהתנגדה לו^ד. כך לכל נשמה גדולה, לכל מנהיג, יש לפחות נשמה-מתנגדת אחת, ולפעמים יש גם יותר מאחת. אצל כמה נשמות גדולות נשמת הלעומת-זה שלהם מתחלפת בשלבים שונים של החיים, ויש להן הרבה נשמות שמנגדות להן, בכל שלב או קומה

ב ראה גם סיפורי מעשיות מעשה מזבוב ועכביש.
ג ראה בית רבי ח"א פכ"ב עמ' 140-141 (מהדורת תשע"ד).

ד ראה **קומי אורי** מאמר "תיקון רבשקה" בתחילתו. ובכ"מ. וראה גם שבחי הבעש"ט (מעיוותיך, תשע"ז) אתיות הרד"ק.

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. אור ל'ג' תמוז תשפ"ג – כפ"ח (אנגלית).

א החל משיעור ר"ח שבט תשע"ח. ראה גם במאמר "על המואר והאפל שבנפש" מאת ישראל אריאל, ובגליון אביטיה-נפלאות 24.

כאשר אדם עושה משהו כשהוא צעיר, אפילו שהוא הנשמה הכי גדולה בעולם, המעשה יכול לרדוף אותו כל החיים

על הענין.

משה היה אדם צעיר. זו הפעם הראשונה בתורה שיש לו נשמה של לעומת־זה ומשה היה צריך להתגבר עליה. בגלל הריגת המצרי נהיה לו קשה מאד בחיים – הוא היה צריך לברוח^א. כל החיים שלו הוא נרדף, רוחנית, מכיון שהוא הרג את המצרי הזה^ב. זהו דבר מאד גדול, שכאשר אדם עושה משהו כשהוא צעיר, אפילו שהוא הנשמה הכי גדולה בעולם, המעשה יכול לרדוף אותו כל החיים. זו ההופעה הראשונה של הלעומת־זה של משה.

משה ופרעה

מה קורה אחר כך? לפעמים יש לאדם לעומת־זה שהוא יודע שהוא נגדו – אבל הוא לא מפחד ממנו, הוא הורג אותו. לפעמים האדם כן מפחד מהלעומת־זה שלו – אם יש דמות־נגדית גדולה הוא מפחד ממנה. רואים שגם משה רבינו עצמו מפחד. מי הראשון שהוא מפחד ממנו? פרעה.

ה' אומר למשה "בא אל פרעה"^ג – הוא אומר לו 'אל תפחד ממנו, אני בא אתך אל פרעה'^ד. פרעה הוא "התנים הגדול הרבץ בתוך יאִריו"^ה. במושגים של קבלה, משה הוא חכמה וחכמה היא צמצום^ו, החכמה מוגבלת, ואילו פרעה הוא כתר, שהאור שלו בלתי־מוגבל. יש בפרעה משהו שגדול ממשה – לכן משה מפחד ממנו.

אבל כדי לגאול את עם ישראל ממצרים משה צריך להתגבר על פרעה. יש שני אחים

בחיים יש נשמה אחרת. דוגמה עיקרית לנשמה גדולה שיש לה הרבה מתנגדים היא דוד המלך, שבכל ספר תהלים מציין את מלחמותיו עם מתנגדים מבית ומבחוץ.

בתורה הדוגמה הכי טובה לכך היא משה רבינו, יש לו "עין טובה"^ז, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון". כאשר מגיע ה"גואל אחרון" כל הדברים הלא טובים מתבטלים, "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ"^ח, אבל עד אז יש נשמות־מנגדות שמגיעות לקונפליקט עם הנשמות הגדולות, עם המנהיג של כל דור.

עימות משה והמצרי

מי הנשמה הראשונה שהיא הלעומת־זה של משה רבינו? משה רבינו גדל אצל בתיה (אחת מתשעת האנשים שנכנסו בחיים לגן עדן^ט), והסיפור הראשון שלו מראה את גדולתה – שהיא גידלה אותו להיות יהודי גאה. מה הדבר הראשון שמשה עושה? אנחנו קוראים לכך "ראשית דרכו של גואל ישראל"^י. מה הפעולה הראשונה של משה רבינו? הוא הרג את "המצרי". המלה "המצרי" שוה **משה** – המצרי שהוא הרג הוא הלעומת־זה שלו. כשיש לך לעומת־זה אתה צריך להרוג אותו – זהו הלעומת־זה מספר אחת של משה. למה הוא הרג אותו? כי הוא הכה איש עברי, יהודי מאחיו. למשה רבינו היה חינוך טוב באמת – הוא ראה מישהו עושה עוול לאחיו והוא לקח אחריות

ה תנחומא וזאת הברכה פ"א; ילקו"ש משלי רמז תתקס. ו ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנ"ג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים ע"ה, ב.

ז זכריה י"ג, ב.

ח ילקו"ש בראשית רמז מב; יחזקאל רמז שסז (כמדובר בארוכה בח"ב של השיעור – פורסם בגליון פינחס).

ט ראה **מלכות ישראל** ח"ג מאמר "ראשית דרכו של גואל ישראל – ויך את המצרי".

י שמות ב, יא"ב.

יא שם יג"ט.

יב ראה שער הפסוקים פרשת משפטים.

יג שמות י, א (וקודם לכן ז, כו; ט, א).

יד זהר ח"ב לד, א.

טו יחזקאל כ"ט, ג.

טז תניא אגה"ת פ"ד. ובריבוי מקומות.

ומודה למשה רבינו, ואז כתוב עליו "צדיק כתמו
יפרח"^{כז}, סופי תיבות קרח^{כד}.

משה ובלעם

אחר כך, בפרשה הבאה, פרשת בלק, יש
עוד נשמת לעומת-זה של משה – בלעם.
בסוף התורה כתוב "ולא קם נביא עוד בישראל
כמשה"^{כה} וחז"ל אומרים "בישראל" לא קם,
אבל באומות העולם קם, ומנו? בלעם"^{כז}. זהו
פסוק בו חז"ל מבחינים בין העולם היהודי לעולם
הלא-יהודי, מהמלה "בישראל"^{כז}. כל התורה
מתחילה בעולם הלא-יהודי, תשעה עשר (גוי)
דורות לפני אברהם אבינו, ובעולם הלא-יהודי
יש דמות שמקבילה למשה רבינו – בלעם. זו
עוד נשמה שהיא לגמרי ובאופן מוחלט נשמה-
מנגדת למשה רבינו.

ב. התיקון האחרון – סודו של עוג

יראת משה מעוג

אבל יש עוד אחד, שמופיע בסוף פרשת
חקת, כמו שמסביר רש"י בפסוקים האחרונים
של פרשת חקת^{כח} – עוג מלך הבשן. משה נלחם
בשני אחים, לפי חז"ל^{כט}, סיחון מלך האמורי

כג תהלים צב, יג.

כד ספר הליקוט תהלים צב.

כה דברים לד, י.

כו במדבר רבה יד, יט.

כז "בישראל" עולה "בנים אתם" (דברים יד, א) – העולה
גם "איה אשר אהיה" (שמות ג, יד) ואמונה-אמת – בני
ישראל הם בנים ואנשי אומות העולם אמורים להיות
עבדים (כפי שהנחש – שרש בלעם ה"ידע דעת עליון",
מנחש מהו הרגע של "אל זעם בכל יום" – היה צריך להיות
"שמש גדול" אלמלא החטא). יש עבד הדומה לבן, אך אינו
זהה לו ח"ו – הנבואה בכלל היא מצד אמא, הבינה, אלא
שבפנימיותה "ישראל עלו במחשבה" (בראשית רבה א,
ד), ויש להם נבואת-אמת מבורר בתכלית, ואילו האומות
מצד חיצוניותה (ש"מינה דינין מתערין"), סוד כח המדמה,
ממנה ניתן לזכות לכל היותר ל"דמיון נבואי". ורמז: עבד
עולה גוי פנים ואחור וכן עולה יהודי טוב.

כח ראה רש"י על במדבר כא, לד-לה.

כט נדה סא, א.

גואלים, משה ואהרן, וכתוב^ל שתפקידו של משה
הוא להכות את פרעה ואילו אהרן צריך לעורר
את הרצון של עם ישראל להגאל. אהרן נשלח
אל היהודים ומשה צריך להתמודד עם הדמות
השנייה שמנגדת לו – פרעה.

משה וקרח

מי הדמות הבאה? חומש במדבר מלא
במתנגדים של משה, אבל על מי קראנו בשבוע
שעבר? קרח. קרח חולק
על מנהיגות משה. בפועל
הוא חולק על הכהונה
של אהרן, אבל בעצם
הוא מדבר על מי שעושה
את כל ההחלטות בעם
ישראל – הוא חולק על
משה רבינו.

כתוב^{יח} שהמשיח

יבוא רק כאשר קרח של
אותו דור יודה למשה
רבינו של אותו דור. בכל
דור יש משה רבינו ויש
קרח^ט. יש נשמות שונות
של לעומת-זה, וחלק
מהן גדולות מאד. אפילו
כאשר משה מחולל את

הנס הגדול, שהאדמה תפתח את פיה ותבלע
את קרח, הבנים שלו נשארים בחיים^כ ויוצאות
מהם נשמות גדולות – שמואל הנביא, ששקול
כנגד משה ואהרן^{כא}, ומשוררים בבית המקדש^{כב}.
קרח הוא לגמרי מתנגד של משה, בתוך עם
ישראל, אבל הוא לעתיד יהפוך לגמרי לחיובי

יז ע"פ רש"י עה"פ שמות ז, א. ראה גם מעין גנים פרשת
אזרא ובאורך רב בשיעור ז' שבת תשע"א.

יח עמק המלך שט"ז פל"ה (ראה פע"ח שער הנהגת
הלימוד פ"א). וראה מעין גנים פרשת קרח.

יט אור המאיר פרשת קרח (עמ' רג). ובכ"מ.

כ מגילה יד, א.

כא ברכות לא, ב; רש"י על במדבר טז, ז.

כב ראה רש"י במדבר מט, ו.

תפקידו של משה

הוא להכות את
פרעה ואילו אהרן
צריך לעורר את
הרצון של עם
ישראל להגאל.
אהרן נשלח אל
היהודים ומשה
צריך להתמודד
עם הדמות
שמנגדת לו –
פרעה

מעוג מלך הבשן. ה' צווה אותו להתחיל לכבוש את הארץ, להתחיל להיות ה"גואל אחרון" – שמכניס את עם ישראל לארץ – אחרי שהוא "גואל ראשון" ביציאת מצרים. בכניסה לארץ הוא רק מתחיל, אבל ה' אומר לו שיהושע ישלים את הפעולה אחרי מותך. יהושע יכניס את העם לארץ, אבל אתה, משה, תתחיל בעבר הירדן – תתחיל בלהרוג את שני המלכים הללו, שני האחים, עוג וסיחון. חז"ל אומרים שהם היו במבול, הופיעו שוב אצל אברהם אבינו ואז כאן. עם סיחון היה בסדר – עם ישראל נלחם, ניצח וכבש את ארצו. אבל על השני, עוג מלך הבשן, ה' אומר למשה רבינו "אל תירא אתו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון"^ל, ואז כתוב "ויכו אותו ואת בניו ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו שריד ויירשו את ארצו"^{לא}. כתוב "ויכו", לשון רבים, אבל רש"י כותב "משה הרגו" – יש על כך שיחה של הרב^{לב}. בכל אופן, אומרים חז"ל^{לט}, אם כתוב "אל תירא אתו" סימן שמשה ירא ממנו. למה משה מפחד ממנו? עוג פירושו מעגל

(כמו "עג עוגה" שכתוב אצל חוני המעגל^{לז}). יש סוד של עיגולים ויושה, נפש ורוח^{לז} – קודם יש עיגול ואז בא הקו. אפשר לקרוא להם גם מקום וזמן^{לה} – זהו נושא גדול, שלא נסביר כעת. עוג הוא העגול, המקום, ומשה הוא הקו, היושה, הזמן. משה מפחד מעוג כמו שהוא פחד מפרעה, שגם היה המעגל (הכתה, האור המקיף-העגול) שסביב הקו (החכמה, ראשית האור הפנימי-הישר), והכח של העגול מופיע בפירוש אצל עוג.

לפי דעה אחת בחז"ל^{לז} עוג היה אחד העבדים שנמרוד נתן לאברהם אבינו אחרי שהוא יצא מכבשן האש, אליו הושלך בגלל האמונה בה' אחד. עוג היה אחד העבדים של אברהם – כמו שאליעזר היה עבד שלו – ואברהם אבינו מל אותו כאשר נצטווה למול את עצמו, את בניו ואת עבדיו^{לח}. לפי הדעה הזו, משה רבינו פחד שזכות המילה שאברהם מל אותו תעמוד לו. זו דעה אחת, אבל לא הדעה שרש"י מביא.

רש"י כותב שהזכות שלו היא שאחרי שלוט נשבה הוא בא לספר זאת לאברהם, שם כתוב "ויבא הפליט"^{לט}. הוא נקרא "הפליט" כי היה פליט מהמבול, וכעת גם היה פליט מהמלחמה הזו, והוא בא לומר לאברהם אבינו שהאחיין שלו נשבה. אברהם לקח איתו את אליעזר – כתוב בפסוק^מ שהוא לקח איתו 318 עבדים, אבל חז"ל אומרים^{מא} שהכוונה רק לאליעזר, שושה בגימטריא 318 – ויצא להלחם במעצמה הכי גדולה בעולם אז, מעצמת ארבעת המלכים, כדרלעמר והמלכים שאיתו. אברהם ואליעזר הצילו את לוט והחזירו אותו. מכיון שהפליט גם לכך, עשה טובה לאברהם אבינו, משה רבינו פחד שהזכות הזו תעמוד לו והוא לא יוכל להכות אותו, ולכן ה' אמר לו "אל תירא אתו". זו הדעה שרש"י מביא מהגמרא^{מב}.

יש קושיא גדולה על הדעה הזו^{מב}, כי שם

ל במדבר כא, לד. לא שם פסוק לה. לב לקו"ש ח"ח שיחה ב לפרשת חקת. לג תענית יט, א. לד ע"ח ש"א ענף ג וענף ד; ש"ט (שבה"כ) פ"ח. ועוד. וראה חסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 12 ואילך. לה ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ד עמ' 190-191 ועוד.

ההיסטוריה של עוג

נחזור לפשט – מיהו עוג? למה משה מפחד

לו דברים ג, יא.
 לו מסכת סופרים ט, ט; פרקי דרבי אליעזר פט"ז.
 לח זהר ח"ג פקד, א.
 לט בראשית יד, יג.
 מ שם פסוק יד.
 מא בראשית רבה מג, ב.
 מב ראה תוספות נדה סא, א ד"ה "זה עוג".

עוג ואליעזר

חז"ל אומרים^{מט} עוד דבר מופלא, "עוג זה אליעזר". לא רק שעוג ואליעזר הם שנים מאנשי אברהם, כנ"ל, אלא שמדובר באותו אחד – עוג מלך הבשן הוא אליעזר. כעת יש לנו פרדוקס – אליעזר נכנס לגן עדן חי^נ ואת עוג הרג משה. איך הפרדוקס הזה מוסבר בקבלה? באותו אופן בו פתחנו – לאותה נשמה יש שני צדדים, צד טוב וצד רע, צד מואר וצד אפל. אליעזר יצא מכלל אדור ונכנס לכלל ברוך^כ – יצא מכלל "אדור כנען"^{כא} כשנאמר לו "בוא ברוך הוי"^{כב} – ועל כך דורש המדרש בפרשת חקת^{כג} את הפסוק "מי יתן טהור מטמא לא אחד"^{כד}, זהו פרדוקס (כמו כל הדוגמאות שמביא המדרש בהקשר לפרדוקס הגדול של התורה, פרה אדומה). הנשמה שמתחילה את הכל היא עוג, העגול הגדול – עוג הוא ענק, שגם חי הרבה מאד שנים לפי המדרש. אליעזר יצא מהעיגול הגדול הזה של עוג – אליעזר הוא עוג, אבל הוא יוצא ממנו, "מי יתן טהור מטמא". אליעזר יוצא מעוג, וכעת הוא מבורך, וכאשר הוא עושה את השידוך של אברהם ורבקה הוא נכנס לגן עדן חי (הוא חווה sublime, כמו שהסברנו^{כה}). אליעזר יוצא מעוג בזמן אברהם אבינו, שבעה דורות לפני משה רבינו, אבל עדיין נשאר

חז"ל אומרים שהכוונה העמוקה של עוג, המוטיבציה הנסתרת שלו, היתה שאברהם אבינו יהרג במלחמה והוא ישא את שרה – זה מה שהיה לו בראש. השאלה היא: אם יש למישהו כוונה רעה במעשה, איך אותו מעשה יכול להיות זכות עבורו? איך אפשר לומר שהוא עשה לאברהם אבינו טובה כאשר הוא רצה לשלוח אותו למות במלחמה?! התשובה היא שהכוונה אכן לא משנה. הוא אמנם בא עם כוונה לא טובה, אבל הדבר הטוב שיצא הוא 'על אחריותו' – הוא גרם לאברהם להציל את לוט. חז"ל אומרים^{מג} שעוג נטל את שכרו על המעשה הטוב שלו – שהוא האריך ימים ונעשה מלך הבשן.

גם אחרי שאברהם הרג את כל האנשים הללו, כדי להציל את לוט, הוא נשאר מדת החסד. אברהם חש שאחרי המלחמה הזו הוא אבד את כל הזכויות שלו^{מז}, אבל ה' אמר לו "אל תירא אברם שכרך הרבה מאד"^{מח}. האריז"ל אומר^{מט} שראשי התיבות של "שכרך הרבה מאד" הם אותיות **משה** – בזכות מסירות הנפש שלך יולד ממך משה רבינו. אם כן, רואים שעוג עומד בהתחלה כנגד אברהם ובהמשך כנגד משה. אגב, גם בלעם – הלעומת־זה של משה – מוצג בפרקי אבות^{מא} גם כלעומת־זה של אברהם אבינו^{מב}.

אם יש למישהו
כוונה רעה
במעשה, איך אותו
מעשה יכול להיות
זכות עבורו?
התשובה היא
שהכוונה אכן לא
משנה

מט מסכת סופרים כא, ט.

נ ע"ח שמ"ט (קליפת נגה) פ"ט.

נא בראשית ט, כה.

נב בראשית כד, לא.

נג במדבר רבה יט, א.

נד איוב יד, ד.

נה בח"א של השיעור – שנזכר כמה פעמים – נתבארה מעלת מסירות־הנפש של הנשמות הגדולות באמת בעם ישראל לגבי מעלת נשמות אלו שנכנסו חיים לגן עדן, מעלת האמונה על התענוג. בחלק הזה של השיעור הודגש שמסירות הנפש של משה – כדוגמה לנשמות הגדולות, שכולן עמדו בעימותים דומים – מתבטאת בעימות עם הלעומת־זה. האמונה היא תענוג עתידי שיתגלה לעתיד־לבוא, כנודע, וכך במלחמה בלעומת־זה טמון הענג העתידי, תענוג גדול עד מאד שיצמח (סוד צמיחת המשיח, "צמח שמו") מהנצחון על הרע, "בלע המות לנצח" (ישעיה כה, ח).

מג דברים רבה א, כה וראה פרקי דרבי אליעזר פט"ז.

מד רש"י על בראשית טו, א.

מה בראשית טו, א.

מו ספר הליקוטין לך לך פי"ג.

מז אבות פ"ה מ"ט.

מח וראה שיעור ט' תמוז תשע"ג.

יש בתורה עונש מות – למה? כי העונש הזה הוא התיקון ההכרחי לנשמה הזו, בפרט אם מי שמומת חוזר בתשובה ומתוודה לפני מותו, כדין התורה

זהו הסוד של הבריאה, "מי יתן טהור מטמא".

כמה שוה הזוג **אברהם-אליעזר**? הגימטריא של **אליעזר** מפורשת בתורה, כנ"ל, ו**אברהם** עולה **רמת**, כמנין **רמת** איברים. יחד הם שוים 566, בגימטריא **משיח בן יוסף**. כאשר אומרים שאליעזר נעשה משיח הכוונה למשיח בן יוסף. כמה שוים **משה-עוג**? 424, בגימטריא **משיח בן דוד**! גימטריא יכולה להיות טובה,

מאד טובה או מאד-מאד טובה – ולפעמים גם רעה... – והגימטריא הזו היא מאד-מאד טובה. הזוג הראשון, **אברהם-אליעזר**, שוה **משיח בן יוסף**, והזוג השני, **משה-עוג**, שוה **משיח בן דוד**, שיבוא ויגאלנו. משה, ה"גואל ראשון", צריך להרוג וכך לתקן את עוג ולהתאחד עמו. אין עוד יהודי שיכול היה לעשות את המשימה היחודית הזו. רש"י אומר "משה הרגו" – רק משה יכול להרוג אותו.

אחורי ז"א

כל הנשמות הללו, אברהם ואליעזר ומשה ועוג, מתייחסות לנשמה נוספת – אברהם מסר את הנפש כדי להציל את לוט, האחין שלו. לוט הוא אבי-אביה של רות המואביה ושל נעמה העמונית שדרכן מגיעה נשמת משיח בן דוד¹. זהו ענין עמוק באריז"ל², עם הרבה הסברים עמוקים על היחסים בין כל הנשמות הללו – אברהם-אליעזר, משה-עוג ולוט. אברהם ואליעזר באים להציל את לוט בן הרן אחרי שעוג מזעיק אותם.

באריז"ל הכל שייך לצד האחורי של פרצוף ז"א, הפרצוף שכולל את ישראל ויעקב. בקבלה ז"א הוא פרצוף המדות, ויש לו צד אחורי –

בעוג ניצוץ. בכל קליפה יש ניצוץ שצריך להוציא ממנה – כאשר נוציא את כל הניצוצות תבוא הגאולה – ואת הניצוץ שנשאר בעוג הוציא משה. כאשר משה הרג אותו הוא לא רק הרג אותו כפשוטו, הוא הוציא ממנו את הניצוץ. בתחלת הקריירה שלו משה הרג את המצרי ובסוף הקריירה הוא הרג את עוג, אבל כשהוא הרג את עוג הוא עשה תיקון סופי – תיקון גם לעוג

עצמו. יש בתורה עונש מות – למה? כי העונש הזה הוא התיקון ההכרחי לנשמה הזו, בפרט אם מי שמומת חוזר בתשובה ומתוודה לפני מותו, כדין התורה³. אבל אפילו כשאינו מתוודה, כמו אצל עוג, זהו התיקון הסופי של הנשמה הזו – הענק האחרון, שמייצג את כל הענקים בהיסטוריה. זהו התיקון שמשה עושה כאשר הוא הורג את עוג.

תיקון משיחי

אם כן, יש שני זוגות – אברהם-אליעזר ומשה-עוג – שהם שלבים שונים של תיקון הנשמה הלעומתית הזו. בהתחלה כנען נעשה אליעזר, ומה שנשאר ממנו בסוף הוא עוג מלך הבשן, ובסוף משה רבינו צריך להרוג אותו. יש עוד ועוד שלבים של תיקון של אליעזר⁴, עד שבסוף הוא עצמו נעשה משיח. בהתחלה הוא מתגלגל ביוסף, אחר כך הוא מתגלגל בכלב בן יפונה, אחר כך הוא מתגלגל שוב בבניהו בן יהוידע – הרמטכ"ל של דוד (בסוף ימיו, כשצוה להמליך את שלמה) ושל שלמה המלך – ובסוף הוא יתגלגל במשיח. משיח – הגדול שבגדולים, הגואל שבגואלים – בא מהמקולל שבמקוללים.

נו סנהדרין פ"ו מ"ב.

נד שער הפסוקים ח"י שרה פכ"ד; ילקוט הראובני חלק שכחת הלקט, אדם והדורות עד נח אות יז. וראה **שעשועים יום יום** פרשת לך לך.

נח ראה עמק המלך הקדמה שלישיית פ"ב ושי"ד פקי"ב; של"ה פרשת לך לך, ובכ"מ.
נט ע"ח שמ"ט פ"ט. מבו"ש ש"ו ח"ב פ"ה.

עוג, וביחד הם שוים **משיח בן דוד**, ועוד קודם **אברהם-אליעזר** שוים **משיח בן יוסף**. שני הזוגות יחד עולים 990 – המשולש של 44 (כלומר, סכום כל המספרים מ־1 עד 44). הכל שייך לתיקון של **לוט**, שעולה 45, כמו **אדם**. 990 ועוד 45 כבר שוה 1035, המשולש של 45 (שהרי תוספת 45 למשולש 44 נותנת משולש 45) – המשולש של **לוט** עצמו, שגם עולה שלש פעמים **משה**. הכל כאן נעשה חלק ממשה, שלשה **משה**. שלש פעמים **משה** עולה חמש פעמים **אור** – חמש הופעות המלה "אור" ביום הראשון של הבריאה^{טז}. שוב – ה"פ **אור** עולה ג"פ **משה** והוא המשולש של 45, **מה**, "ונחנו מה"^{טז} (שכתוב במשה). **לוט** (45) משלים את **אברהם-אליעזר** ואת **משה-עוג**, שני המשיחים. זו פנינה של גימטריא.

אחרי כל התיקונים, משה הורג את עוג, ומתקיים "ליהודים היתה אורה ושמחה ושן ויקר"^{טז}.

התנגדות למשה בכל הנרנח"י

אם נסכם, ראינו חמש דמויות שהן הלעומת־זה של משה בימי חייו. אפשר להקביל את הדמויות, באופן די פשוט, לחמש קומות הנשמה של משה, נפש־רוח־נשמה־חיה־יחידה: האריז"ל מסביר בפירושו^{טז} שמשה הוא משרש הבל וכןגד הנר"נ שלו יש נר"נ משרש קין הרמוזים בביטוי "קין"^{טז} – יתרו (מנשמת קין), קרח (מרוח קין) ומצרי (מנפש קין). יתרו משלים עם משה ומשתדך עמו, אך המצרי וקרח הם בפירוש כנגד הנפש והרוח של משה – את המצרי הרג משה מכח הטבע היהודי (המוטבע־הנפש) ומול קרח (בו אותיות רוח) עיקר העימות

אפילו באצילות. דברנו על 'צד אפל' – כל הצד האפל של זעיר־אנפין הוא הנשמה של עוג, ממנה יוצא אליעזר. במושגים של האריז"ל, כל הצד האחורי של זעיר־אנפין הוא פרצוף שנקרא עוג, הפרצוף הראשי, ממנו יוצא אליעזר, החלק הטוב שלו, ויש שם גם קשר ללוט. זהו אחד הסודות העמוקים של האריז"ל.

הצד הקדמי של פרצוף ז"א נקרא ישראל ויעקב. ליעקב יש ארבע נשים שראשי התיבות שלהן הם **ברזל** – בלהה־רחל־זלפה־לאה, האמהות והשפחות. על עוג כתוב "ערשו ערש ברזל"^{טז}. העריסה שלו היתה ענקית, "תשע אמות ארכה וארבע אמות רחבה באמת איש". אי אפשר היה לעשות אותה מעץ, כי הוא שבר כל עץ^{טז}, והיו צריכים לעשות לו עריסה מברזל. ה"ערש ברזל" של עוג – הצד האפל של ז"א, שגם אותו צריך לתקן בסוף – הוא הלעומת־זה של ארבע הנשים של ישראל־יעקב. יש שיחה ארוכה של הרבי^{טז} על תיקון הברזל. בשני בתי המקדש שהיו אסור היה להשתמש בברזל, משום שהוא סמל של מות.

אבל בבית המקדש השלישי, אחרי "בלע המות לנצח"^{טז}, ברזל הוא מהחומרים החשובים שכן ישתמשו בהם בבנין בית המקדש. שוב, **ברזל** היינו הנשים של ישראל ויעקב, הפנים של פרצוף ז"א, אבל יש לעומת־זה בפרצוף האחור, "ערש ברזל" של עוג.

נחזור לגימטריא: **משה** רבינו הורג את

בשני בתי

המקדש שהיו
אסור היה
להשתמש בברזל,
משום שהוא סמל
של מות. אבל
בבית המקדש
השלישי ברזל
הוא מהחומרים
החשובים שכן
ישתמשו בהם

טז בראשית רבה ג, ה.

טז שמות טז, ז"ח.

טז אסתר ח, טז.

טז שער הפסוקים בראשית דרוש ד ובכ"ד (וראה שיעור כ' שבט תשפ"ב).

טז בראשית ד, כד.

טז דברים ג, יא.

טז ראש"ם עה"פ (וראה גם רמב"ן).

טז ש"פ שמות תשנ"ב.

טז ישעיה כה, ח.

הוא רגשי, עימות של מדות (רוח).
בלעם עומד כנגד נבואת משה, השייכת
לבינה-נשמה^ט, ומכיון שגם הוא בא משרש
הרע שבהבל^ל הרי שבמובן מסוים הוא הלעומת-

ולסיכום:

יחידה	עוג
חיה	פרעה
נשמה	בלעם
רוח	קרח
נפש	מצרי

זה של משה באופן הכי מובהק – הצד האפל
שלעומת הצד המואר של שרש הבל עצמו
(מתאים גם לכך שדווקא מדרגת הנשמה היא
המדרגה העצמית של משה בנרנח"י הכלליים^מ).
לשתי הדמויות הנוספות יש צדדים שוים
מובהקים – שניהם מלכים ומשניהם פחד
משה, וכפי שהוסבר הטעם לפחד שלו הוא בגלל
שייכותם למקיפים (כתר) שמעל היושר (חכמה).
אם כן, פשוט ששני המלכים מקבילים לשני
מקיפי הנשמה – חיה-יחידה. **פרעה** הוא **פה-**
רע^ב, הלעומת-זה של ה"רוח ממללא" (תרגום
"נפש חיה"^ג) דקדושה. עוג, שזכויותיו (כפליט
מהמלחמה וכנימול) היו כרוכות במסירות נפש,
הוא הלעומת-זה של היחידה (כח המסירות-נפש

סט וראה לעיל הערה כז.

ע שער מאמרי רשב"י על האד"ר קלב, א.

עא ע"ח ש"ג פ"ב. **סוד הוי' ליראיו** תפלה קודם הלמוד
הערה ל.

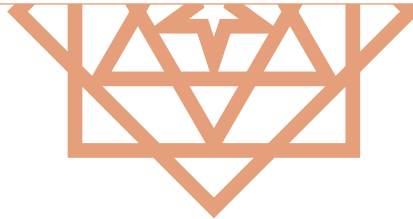
עב ספר הליקוטים פרשת שמות.

עג בראשית ב, ז.

עד תהלים טז, ח.

עה ראה הקדמת התולדות יעקב יוסף אות ב. יושר דברי
אמת אות לב. הנסמן בהערות לכש"ט (קה"ת) ק"א.

עו דברים ד, לה.

פרקי אבות

פרק ג', חשנה ז'

אתה ושלך שלו

אלעזר דאג קודם כל ליתומים שאין מי שידאג להם ואילו לבתו הוא יכול לדאוג אחר כך. ויש לומר שברתותא לשון ברתא – זהו איש שלוקח אחריות על הבנות להשיא אותן.

ופירש התשב"ץ: רבי אלעזר הוא "נאה דורש ונאה מקיים". כיון "שאתה ושלך שלו" ממילא כל הממון שיש בידך אינו אלא פקדון מאת המקום, אלא שאתה רשאי לקחת תחילה לעצמך ואת השאר תן כפי רצון ה'. "ויש לו לשמוח הרבה מאשר יכול לחיות מהפקדון בכבוד וכי יעשה רצון בעליו מהנשאר, משל למלך שנתן אלף זוז לעבדו ואמר לו, טול אתה המאה לעצמך, ותן התשע מאות לתשעה בני אדם, והלא שמח הוא".¹ ורמז: **רבי אלעזר איש ברתותא = י פעמים פקד, לשון פקדון** – הכל אצלי בגדר פקדון.

ולגבי ההוראה לא לבזבז יותר מחומש לצדקה, כבר ביאר אדמו"ר הזקן² שמי שעושה "לפדות נפשו" (כמו כפרת עוונות) אינו נחשב בזבז, וכמו שמוציאים כסף על רפואות. ועוד, הבעל שם טוב הסביר שבזבזו הוא מי שאינו נותן בשמחה (וכאילו גוזל את נפשו, בזבזו לשון ביהוה), אבל "מי שנותן בשמחה ויש לו תענוג מזה שנותן, אין שיעור לדבר"³ – זוהי מדרגתו של רבי אלעזר איש ברתותא.

רְבִי אֶלְעָזָר אִישׁ בְּרִתּוֹתָא אֹמֵר: תָּן לוֹ מִשְׁלוֹ שְׂאֵתָהּ וְשְׁלָךְ שְׁלוֹ, וְכֵן בְּדוֹד הוּא אֹמֵר: 'כִּי מִמֶּנָּה הַכֹּל וּמִיָּדָה נִתְּנוּ לָךְ'.

בגמרא תענית⁴ מוזכר "אלעזר איש ברתא", ויש גורסים שם "איש ברתותא"⁵, והוא הוא רבי אלעזר איש ברתותא שלנו. בגמרא שם מסופר שהיה נותן כל מה שיש לו לצדקה, עד שגבאי הצדקה היו בורחים מפניו! פעם אחת 'תפס' את גבאי הצדקה שהיו עוסקים להשיא יתום ויתומה. אמר "העבודה [לשון שבועה] שהן קודמין לבתי", ונתן להם את כל כספו. נותר לו זוז אחד, קנה בו מעט חטים, ולבסוף נעשה נס והתמלא האוצר חטים, אלא שהוא לא רצה להנות ממעשה נסים.

זהו מעשה של מידת חסידות (בפרק שלישי של תענית המכונה "פירקא דחסידי"⁶), שאינו מדת כל אדם. הרי בדרך כלל אין לבזבז יותר מחומש לצדקה⁷, וכן בני משפחתו של אדם קודמים לאחרים ("ענייך קודמין"⁸), אלא שרבי

נערך ע"י יוסף פלאי. ראה טעם מצוה פרשת וארא.

א כד, א. וראה גבורת ארי והגהות הרש"ש שם.

ב גרסת העין יעקב, וכן גרסת הכת"י בדק"ס. וראה ענף יוסף שם.

ג ר"ש שביעית פ"ט מ"א. רמב"ן ב"ב כא, ב. ועוד.

ד כתובות נ, א. וראה אהבת חסד (לחפץ חיים) פי"ט בהג"ה.

ה בבא מציעא עא, א. וראה מהרש"א בתענית שהתקשה בזה ותייך בדוחק.

1 לפי עין יעקב.

2 תניא, אגרת התשובה פ"ג.

3 בעש"ט על התורה, פרשת ראה י.

קול שמחה

פרשת דברים

אלה הדבורים

אמתית, אלא דאגת האדם לעצמו). לכן, מסביר הרבי ר' בונים, המדרש מדגיש את טבע הדבורים כדי לומר שהדבש והעוקץ אינם (רק) השכר והעונש העתידיים, אלא (בעיקר) התחושה הטבעית של טוב-טעם ומתיקות בקיום מצוות ושל עקיצה מרה וכואבת מיד ברגע עשיית עבירות. התחושה הטבעית הזו מתגלה דווקא בטבע היהודי, כמובן (מהמשך דברי המדרש, המסביר שבכללות דברי תורה הם סם חיים ליהודים וסם המות לעכו"ם, וכן) מסיום המדרש על מעלת ישראל:

אמר רבי יהודה ב"ר סימון בשם רבי לוי מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת מסגלת לבעליה כך כל מה שישראל מסגלין מצות ומעשים טובים הם מסגלים לאביהם שבשמים. ומדייק הרבי ר' בונים שיש כאן תוספת על ה"דבש" שבתורה עצמה:

רצה לומר, לבד מדובשה, עוד סגולה לבעליה למלאכתה, כמו השעוה ושאר דברים. כן ישראל, כל מה שמסגלין, כלומר, אפילו שיחה נאה, ואינו מפורש בתורה, הכל היא סגולה וחביבה לאבינו שבשמים. וזה פירושו, "כל מה שמסגלת".

שוב יש כאן יסוד עיקרי של החסידות – שכולה אהבת ישראל, חבתם ולימוד זכות עליהם – שגם מעשי היהודי שאינם במפורש תורה ומצוות נעשים לשם שמים והרי הם "סגולה חביבה לאבינו שבשמים". המלה "סגולה" רומזת לניקוד הסגול, השייך לספירת החסד – היות

את תחלת החומש, "אלה הדברים", דורש המדרש^א כדבורים (ורומו לקשר בין חומש דברים, בו "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה", לנבואת דבורה^ב הנביאה דווקא, שהתנבאה באופן של "כפלים לתושיה" ביחס לנבואת משה בסיני^ג) וכתב:

מה הדבורה הזו דבשה מתוק ועוקצה מר כך הן דברי תורה, כל מי שעובר עליהן נוטל איפופסין [גזר דין] שנאמר "מות יומת הנואף והנואפת", "מחלליה מות יומת", וכל מי שמקיים אותה זוכה לחיים "למען יאריכון ימיך".

ובקול שמחה:

רצה לומר, המשילה התורה כדבורה. שיש לה בטבעה מתוק ומר. כך התורה, קיום מצותיה הם בטבע, מתוק בעצם ונוגעם וחיים. ועבירות המה בעצם, מר ופחד ומות. מלבד השכר ועונש המגיע ומיועד מעולם העליון. רק זולת היעוד הזאת, טרם קיום המצות ועבירות, כמו טבע הדבש ועוקץ של דבורה.

החסידות דוגלת בקיום מצוות "שלא על מנת לקבל פרס" ובוהירות מעבירות לא רק בשל יראת העונש (שאיננה עדיין יראת-שמים

נרשם ע"י ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. כ"ח תמוז תשפ"ג - טלפנית.

א דברים רבה א, ו.

ב "תורה לשון הוראה" בגימטריא דבורה.

ג ראה רש"י לשופטים ה, ג ויל"ש שופטים רמז מז (ודוק שהדברים המובאים שם מתחילים כבר מחומש דברים, ההכנה לכיבוש ארץ ישראל, בשונה ממתן תורה בסיני).

"פרומקייט טבעית" בלשון החסידות), תחושת עוקץ מידיית בעשיית חטא הגורמת ליהודי להרתע לאחוריו ולעשות תשובה מעולה. כלומר, בסופו של דבר לא רק שיש בתורה נשיאת הפכים של דבש ועוקץ, אלא זוכים גם לאתהפכא, "טעמין מרירו למיתקא", כששניהם נכללים בקדושה. והרמז: **דבש-עוקץ** עולים "והיו לבשר אחד"^ד (כב פעמים הוי').

ד בראשית ב, כד. וראה **שערי אהבה ורצון** עמ' רלו ש"אחד" הוא נוטריקון "ארץ זבת חלב ודבש" (דברים ו, ג) - ההקדמה סמוכה ל"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", עם ד רבתי הרומזת ל"דבש". באותו אופן ה"ע רבתי של "שמע" רומזת לעוקץ (סוד "הוי' שמעתי שמעך יראתי", כאשר ה"ע קודמת ל"ד, סוד "לא [עוקץ] כן [דבש] עבדי משה"). העוקץ הוא סוד יסוד דכורא והדבש (בגימטריא אשה) סוד יסוד נוקבא, וד"ל.

שהיהודים הם בעצם גומלי חסדים, רחמנים וביישנים כל מעשיהם נובעים משרש החסד והאהבה, מדתו של אברהם אבינו הראשון. גם שיחת-חולין של יהודי פשוט, שאינה "צריכה לימוד" כשיחת חולין של תלמיד חכם, הרי היא "שיחה נאה" הנובעת מלבו האוהב (באופן טבעי, גם ללא שיקדיש לכך מחשבה). ה' שומע את המניע הפנימי של היהודי, את ה"סגלה מכל העמים" הטמונה בדבריו, סגולת האהבה והחסד, ויש לו קורת רוח ממנו.

אם חורזים את דברי המדרש מתחלת לסופם, נוסיף ונאמר שב"שאר דברים" שמסגלת הדבורה לבעליה, חוץ מהדבש, כלול גם העוקץ שלה - לצד האהבה הטמונה בטבע ישראל יש בנו גם יראת-שמים פנימית ומוטבעת

ניגון

544 | תנועה | ט' אלול תשפ"ב

5

9

D.S.

שמירת מקום המקדש

טעמים עיקריים:

- א.** "שמירת המקדש מצות עשה... אין שמירתו אלא כבוד לו, אינו דומה פלטרין [ארמון] שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין".¹ וכן "כבוד המקדש שלא יסחוו דעתם ממנו".²
- ב.** למנוע כניסה אסורה של זרים וטמאים, ככתוב בתורה על תפקיד הלויים בשמירת המשכן. מצוה על הציבור לשלח את הטמאים, והלויים אחראים בפועל לקיים זאת, כתפקיד הלויים השוערים "וַיַּעֲמֵד הַשּׁוֹעֲרִים עַל שְׁעָרֵי בֵּית ה' וְלֹא יבֹא טָמֵא לְכָל דְּבַר".³
- במצב הנוכחי, עוד לפני שזכינו לבניין בית המקדש, מן הראוי להעמיד משמרות קבועים בשערי הר הבית וסביבותיו ("משמר המקדש"). יש אומרים שמצות שמירת המקדש שייכת גם כיום, הן מטעם הכבוד (שהרי קדושת המקום קיימת) והן למנוע כניסה באיסור. גם אם מצות השמירה עצמה אינה שייכת היום, ודאי יש לפעול שלא יפגעו בקדושת המקום – הן מטעם מורא מקדש, הן מטעם מצות שילוח טמאים ואיסורי הכניסה בטומאה, והן כדי לעשות "זכר למקדש" בשמירתו.
- עצם קיומו של המשמר הוא 'תזכורת חיה' לקשר הנצחי של עם ישראל למקום המקדש, ללא היסח הדעת מהציפיה לבניין המקדש (שמירה פירושה גם המתנה וציפיה, "ואביו שמר את הדבר"). כך המקום 'שמור ועומד' לייעודו האמיתי, ושמירת המקום מקרבת את בניינו במהרה בימינו.

- הר הבית הוא המקום הקדוש ביותר בעולם. קדושתו מושרשת במעשה בראשית והתגלתה לאבות העולם, "וַיִּקְרָא אֲבָרְהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יְרָאָה אֲשֶׁר יִצְמַח הַיּוֹם בְּהָר ה' יְרָאָה".⁴ ההר נקנה בכסף מלא בידי דוד המלך, ובו נקבע מקום המקדש לעולם. בו עמדו הבית הראשון והשני, ובו יבנה בית המקדש השלישי במהרה בימינו, "וְנִבְנְתָה עִיר עַל תְּלָה וְאַרְמוֹן עַל מִשְׁפָּטוֹ יֵשֵׁב".⁵
- קדושת הר הבית ומקום המקדש קיימת גם בזמן החורבן. "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה".⁶ על כן, מצות מורא מקדש, "וּמִקְדָּשֵׁי תִיבְרָאוּ", נוהגת בהר הבית גם היום: "אע"פ שהמקדש היום חרב בעוונותינו חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבניינו... שאע"פ שחרב בקדושתו עומד".⁷
- כמו כן, אסור להיכנס בטומאה להר הבית כולו, ובמיוחד למקום המקדש עצמו (כיון שכולנו טמאי מתיים, והכניסה בטומאה למקום המקדש היא איסור חמור וחיוב 'כרת'), וכן אסור להכניס נכרים למקום המקדש.
- מצוה חשובה הקובעת את היחס למקום המקדש היא שמירת המקדש. למצוה זו שני

ד הלכות בית הבחירה פ"ח ה"א.
ה פירוש הרא"ש תחילת מסכת תמיד.
ו מו"נ ח"ג פמ"ה. פירוש הגר"א תחילת תמיד. לקוטי הלכות שם.
ז דברי הימים ב כג, יט.

נערך ע"י יוסף פלאי. ניתן לקבל גרסה מלאה במייל.
א ירמיה ל, יח.
ב הלכות בית הבחירה פ"ו הט"ז.
ג הלכות בית הבחירה פ"ז ה"ז.

הסיפור החסידי

החווה מלובלין | צופה לצפת

רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ, נודע בשם 'החווה' בשל ראייתו הפלאית למרחקים בזמן ובמקום, נולד בשנת תק"ה בפולין. היה תלמידם של ר' שמעלקע מניקלשבורג והמגיד ממעזריטש, ואחרי הסתלקותם הפך לתלמידו המובהק של ר' אלימלך מליז'ענסק. הוא התיישב בעיר הגדולה לובלין והקים בה את חצרו, שהמונים נהרו אליה. החווה שלח את בכירי תלמידיו להפיץ את תורת החסידות בכל רחבי פולין וגליציה, וביניהם "היהודי הקדוש" מפשיסחא, רבי אורי 'השרף' מסטרליסק, רבי נפתלי מרופשיץ ועוד רבים. החווה עסק רבות בקירוב הגאולה וביאת משיח צדקנו, ובערב שמחת תורה תקע"ה נפל מחלון ביתו בנסיבות פלאיות ועלומות, תוך כדי שמסר את נפשו על פעולות רוחניות לדחיקת הקץ. בעקבות הנפילה הקשה שכב החווה על ערש דווי קרוב לשנה, עד שנסתלק בתשעה באב תקע"ה ומנוחתו כבוד בעיר לובלין.

שאתה עושה ואני מסתכל עליך היכן שלא תהיה. מעניין לשים לב, כי הצדיק אינו מסתפק בראייה, ומעוניין שכן שיחו יהיה מודע לכך שרואים אותו. המודעות הזו מכניסה בלב יראת שמיים, כפי שמדריכה להתבונן שורה מרכזית בספר התניא, שהרבי מליובאוויטש בחר לכלול ב"שנים עשר הפסוקים": "והנה ה' נצב עליו, ומלוא כל הארץ כבודו, ומביט עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי". אדם הקשור לצדיק צריך לדעת שגם רבו הוא בדוגמה של מעלה, ויש אף מקום לחשש שמא יהיה סבלן פחות מריבוננו של עולם... מלבד זאת, מכך שהצדיק הוא בשר ודם הנראה לעינינו, אנו מרגישים בבהירות כי גם ה' הוא מישהו ממשי מאוד הצופה בנו תמיד.

ה'יהודי הקדוש מפשיסחא, כאשר היה עדיין 'מתנגד', ישב בבית המדרש יחד עם החברותא שלו, רבי ישעיה [שגם הוא נעשה אחד מגדולי חסידי פולין]. נכנס לבית המדרש רבי דוד מלעלוב, וניסה לתפוס איתם שיחה [יתכן שקיבל שליחות מפורשת מרבו לגבי האברכים הללו, ויתכן שבא

רבי יום טוב ליפמן הלר, אביו של רבי שמואל הלר מצפת, היה מקורב אל החווה מלובלין. האב, הבן וגם הסב היו שלשתם מחשובי החסידים והרבנים בארץ הקודש, ומדי פעם נסעו בחזרה לאירופה כדי לבקר בחצרות הצדיקים – ובלובלין במיוחד.

באחת מנסיעות אלה, שהה רבי יום טוב ליפמן זמן רב בלובלין. כל אותו זמן לא קיבל מכתבים מבני המשפחה שבארץ, והיה מאד מודאג מכך. יום אחד קרא לו החווה, הושיב אותו על כיסא לידו, ואמר לו כאילו רואה מחזה מוחשי לנגד עיניו: כעת אשתך יוצאת מהשוק עם סל של ירקות, ויש לה בסל כך וכך בצלים וכך וכך מלפפונים, והולכת מהשוק הביתה. בתך יושבת ליד השולחן ושותה כוס קפה. כך המשיך ותיאר מה עושה כל אחד מבני הבית בצפת, בעודו יושב בלובלין הרחוקה. אחר כך אמר לו החווה: אני מגלה לך את זה, לא רק כדי להרגיע אותך לגבי שלום ביתך, אלא גם כדי שתדע: גם כשאתה בביתך, אני רואה כל מה

ה' כולה: מעשים טובים, תפילה ותיקון המידות. צדיק כרבי דוד מלעלוב לא נזקק ליותר מכך, והוא פונה ורץ החוצה – כשהם אחריו. הוא מכונן אותם ללובלין, אך מוסיף עוד מידע שנראה לא רלוונטי: הרבי שם הוא גלגולו של רבי יוסי הכהן. מה יש באמירה הזו, מעבר לרוח הקודש שגילה כשסיפר להם מה ישמעו מפי הרבי?

רבי יוסי היה מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי ששיבח אותו כ'חסיד', וגם ייחוסו ככהן קושר אותו, על פי הזהרה, למידת החסד. אם כן, אין מתאים מגלגול של רבי יוסי על מנת ללמד את דרך החסידות. ניתן לראות זאת במאמרו: "הוא היה אומר: יהי ממון חברך חביב עליך כשלך, והתקן עצמך ללמוד תורה – שאינה ירושה לך, וכל מעשיך יהיו לשם שמים".

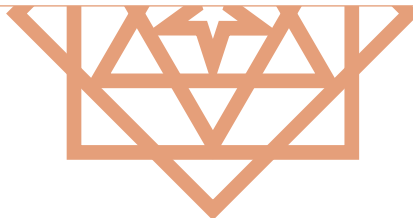
באמרה זו, על שלושת חלקיה, מובע האיזון הנכון בין המדרש והמעשה. היא פותחת באהבת החבר, ודווקא מהפך המעשי של הזהירות בממונו; ממשיכה בעמל התורה וברצינות הדרושה בכדי לזכות בה; ולבסוף מסיימת בתיקון המעשים באופן המקיף ביותר שאפשר: "וכל מעשיך יהיו לשם שמים".

מחד מקבל המעשה כאן ביטוי חזק, אבל מאידך, לימוד התורה הוא המרכז והלב של הכל. ברוח זו התבטא הרבי הרש"ב על ה**חסיד** שהוא 'י', האות המסמלת את נקודת החכמה והביטול, העטופה ומתגלה ב**חסד**. אם כך, חסיד הוא זה שיודע לפתח את חכמת התורה לכלל דרך חיים מעשית ומקיפה, המלאה באהבה ובחסד.

מעצמו). להפסיק אותם באמצע הלימוד לא רצה, לכן עמד שם שעה ארוכה וחיכה שמישהו יפסיק כדי ללכת להוציא ספר מארון הספרים. חיכה וחיכה, וברגע שקם אחד מהלומדים פנה אליהם במשפט אחד: "לא המדרש עיקר אלא המעשה". מיד לאחר מכן ברח משם, אך כיוון שהוא עצמו היה צדיק, המילים הבודדות שאמר הדליקו אותם ובערו בהם בן רגע. מיד סגרו את הגמרות ורצו אחריו, ושאלו אותו: איפה לומדים את זה? אמר להם רבי דוד: לומדים זאת בלובלין – סעו לשם, ודעו שהרבי שם הוא גלגול נשמה של רבי יוסי הכהן, מגדולי התנאים, מחמשת תלמידי הגדולים של רבן יוחנן בן זכאי.

האש בערה בקרבם, ושניהם מיד נסעו ללובלין – גם היהודי הקדוש, ששמו כשם רבו (יעקב יצחק), וגם רבי ישעיה. כאשר נכנסו לבית מדרשו של החוזה, מצאו אותו באמצע שיחה עם ר' פרץ הלר, סבו של רבי שמואל הלר מצפת. היות שר' פרץ בא מארץ ישראל והיה בקי בכל קברי הצדיקים בארץ, נסובה השיחה סביב קברי הצדיקים. כך דברו שעה ארוכה על כל הקברים, עד שהגיעו לקבר רבי יוסי הכהן. ברגע שר' פרץ מתחיל לתאר היכן נמצא הציון, פונה אליו החוזה ואומר: אני הוא.

רבי דוד מבהיר לצמד העילויים, במשפט אחד, שדרך החיים שלהם חסרה. אתם שקועים בלימוד וזה טוב מאוד (הרי הוא איננו מפריע להם אפילו לרגע קטן), אבל יש דבר חשוב ועיקרי מזה: מעשה. בהקשר זה, "מעשה" הוא עבודת

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

תיקון האפיקורס

בשיעור 'דע מה שתשיב' [התפרסם בגליון 'קרח' שנה זו] הרב הסביר שהתיקון לאפיקורוס - אחד שמאמין רק ב'אני' שלו ובמה שהוא רואה - הוא הצבת מראה מולו שדרכה ישתקף גילוי אלקות ב'אני' של אותו אדם. עוד הרב הסביר שבשביל להציב את ה'מראה' הזו, צריך בחינה של נבואה.

מה זה אומר מבחינתנו - מהי הצבת המראה הזו והאם זה שייך לכל אדם או דווקא למי שאוחד במדרת צדיק של התניא?

מענה:

מי שמציב את המראה צריך להיות אחד שמסוגל לנגוע בנקודה הפנימית של אותו אחד, כלומר לעורר אצלו תחושת התפעלות מתוך חידוש שלא היה מודע לו עד עתה... [לזה קראנו בחינת נבואה, היכולת לחדור לנפש השני].

גילוי תורת האריז"ל בימינו

איך מקיימים את דברי האריז"ל שבזמן שלנו "מצוה לגלות זאת החכמה" באופן המתאים?

מענה:

האריז"ל כבר אמר ש"מצוה לגלות זאת החכמה", אבל בדורו עדיין היו תנאים מי ראוי להתעסק בחכמה זו, כמבואר בכתבי האריז"ל (כלומר, שמצוה לגלות ולפרסם - למי שראוי). אבל אחר כך בא הבעל שם טוב, והמשיח אמר לו שביאתו תלויה ב"יפוצו מעינותיך חוצה" ועד לחוצה שאין חוצה יותר ממנו, כמו שמלמד הרבי, ממילא אין יותר הגבלות ותנאים. אדרבה, החכמה הפנימית צריכה להגיע לכל אחד ואחת בעולם, שאז דוקא "קאתי מר - דא מלכא משיחא - בחסד וברחמים". חידוש זה קשור למבואר בתניא שתורת החסידות השכילה לקחת את ההקדמות של האר"י (כל תורת האריז"ל

נקראת "הקדמות") ולהפשיטן מגשמיותן (שזו הסכנה בלימוד הקבלה למי שאינו ראוי - הגשמת האלקות ח"ו). ולכן פשוט, וכך הדגיש הרבי תמיד, שבדורנו הפצת חכמת הקבלה היא בעצם הפצת תורת החסידות ועד ש"יתפרנסון מיניה", כלומר, שהחכמה תקלט בפנימיות הלב ותפעל את פעולתה לעורר מדות של דחילו ורחימו ועד למעשה שהוא העיקר.

דוגמה עיקרית בחסידות לספר שבפירוש מסביר את תורתו וכוונותיו של האריז"ל לפי החסידות היא 'דרך מצותיך' של אדמו"ר הצמח-צדק - בכל מצוה שהוא מבאר קודם הוא מצטט את האר"י בנוגע למצוה זו ואח"כ מאריך להסביר על פי החסידות. [אצלנו יש סדרת ספרים שנקראת חסדי דוד הנאמנים, קיצור של כל כתבי האריז"ל עם ביאור לפי החסידות (ולפי אותם שיעורים נערך גם הספר מבוא לכתבי האריז"ל) ועוד].

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

סוּתֵר עַל מִנַּת בְּרָחוֹת

קצרו רוחו המתקדם. "כן, בבקשה", מסמן לו המורה לענות. "אהממ, שכחתי...", עונה נפתלי במבוכה. מכירים את המחזה הזה? אני מניח שכן. האם נפתלי אכן ידע את התשובה? אם כן, איך יתכן שברגע אחד היא פרחת ממוחו? התשובה היא כן ולא. נפתלי ידע את התשובה, אבל רק באפון כללי. הוא עוד לא הספיק לחשב עליה בנחת, הפרטים עוד לא היו מסודרים בראשו ומשום כך התשובה 'ברחה' ממנו.

בלשון החסידות נקרא מצב זה הברקה של חכמה, אך ללא בינה. מישהו מכם הצליח פעם לתפס ברק בידיים? גם אם הברק לא היה נושא מטען חשמלי מסכן – לא היה הדבר מתאפשר. מהירות האור היא עצומה, ואינה מאפשרת לנו לתפס את ההבזק המבריק את השמים. באשר המורה שאל את השאלה, הבריק רעיון התשובה במוחו של נפתלי וסביר שאם היה ממתין כמה שניות של מחשבה היה ההסבר שגור בפיו.

"אמה אנה תיה דברוס? עז לקננו את זכ..."
 "נראה דג? אנה דא אובל אנה רודג דברות שפ..."
 איזה מעבר חד. כל שנה קשה לי לעכל את המהפך שמתרחש תוך יום אחד, משיא האבל של תשעה באב לצהלת חפשת 'בין הזמנים'. האמת היא, שלמהפך הזה יש כבר סימנים מקדמים. חז"ל מלמדים אותנו, פי עוד בצקרי יום הצום, בשעה שהחרבן בשיאו, בדיוק בשעה בה נצתה האש בבית המקדש – נולד המשית. אנו קמים מהשיבה על הארץ ועוברים לשבת על גפי הכסא, וזה אות לתחלת התפוגגות קשי האבלות.
 כיצד נתן 'לעכל' את המעבר החד מאבל לשמחה?

אויס, לכתתי...

"ילדים, מי יודע לומר לי איך זה ש...", שואל המורה את הילדים בכיתה. "אה, בטח!", קופץ נפתלי בראש, תוך השמעת קולות משניים המעידים על לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

כָּרָה וּפְתוּחֵי אֵיזָר

מֵרָכַז כָּל-כְּלוּ בַדְּבָרִים וּבּוֹלַע בְּשָׂקִיקָה
כָּל דְּבוּר שְׂיוֹצֵא מִפִּי רַבּוֹ. גַּם הַצְּפִיפוֹת
בְּמָקוֹם לֹא מִפְּרִיעָה לוֹ. מִיָּד לְאַחַר
הַשְּׁעוֹר הוּא יֵשֵׁב עִם עֲצָמוֹ אוֹ עִם חֲבֵר
וַיַּחַד יִנְסוּ לְשַׁחֲזֹר כָּל פֶּרֶט שֶׁנֶּאֱמַר בוֹ.

אֵלֶּיכוֹ אֶתְפָּאֵרֶם שֶׁנֶּ

יוֹם אֶחָד אַרְעֵי מִקְרָה יוֹצֵא דַפְּנוֹ. לְאַחַר
חֲצִי שָׁעָה שֶׁל שְׁעוֹר, בוֹ הָרַב פּוֹרֵס אֶת
מִשְׁנֵתוֹ בַּבְּהִירוֹת וּבְעִמְקוֹת הָאֲפִינְיוֹת
לוֹ, מְשֵׂהוּ מִתְחִיל לְהִשְׁתַּבֵּשׁ. בַּתְּחִלָּה
מִבְּחִין יְדִידוֹ, הַתְּלַמִּיד הַמְּבַהֵק, שֶׁהָרַב
קֹצֵת פְּחוֹת מֵרָכַז בַּדְּבָרָיו. הוּא אִמְנָם
מִמְשִׁיךְ לְהַסְבִּיר אֶת הָרַעֲיוֹן בוֹ פְּתַח,
אֲבָל לֹא הַהֲתַלְהֲבוֹת הָאֲפִינְיֹת לוֹ.
נִרְאֶה כִּי מִחֲשַׁבְתּוֹ נוֹדֶדֶת כְּעֵת לְמִקְוֹמוֹת
אַחֵרִים. הַתְּלַמִּיד, שֶׁגַּם בְּמַהֲלָךְ שְׁעוֹר
רָגִיל צָרִיף לְהִשְׁקִיעַ מֵאֲמָצִים רַבִּים
בְּקִלְטִית תִּכְנוֹן וּבַהֲבִנְתּוֹ, מִתְקַשֶּׁה כְּעֵת
יוֹתֵר בְּמִלְאכְתּוֹ. כֵּן, אוֹלֵי זֶה נִשְׁמַע
מִשְׁנָה, אֲבָל לְמֵאוֹר הַפְּנִימִים שֶׁל הָרַב
כְּעֵת הַדְּבוּר יֵשׁ הַשְּׁפָעָה רַבָּה עַל הַבְּנֵת
הַתְּלַמִּיד, וְכַעֲת הָאֲתָגֵר עֲבוּרוֹ גָּדֵל.

בְּשֶׁלֶב הַבָּא שָׁם הַתְּלַמִּיד לֵב לַתּוֹפְעָה
הַבְּאָה: תּוֹךְ כְּדֵי מִשְׁפָּטֵי הַהֶסְכֵּר שֶׁל רַבּוֹ,
נִפְלְטֵת פְּתֹאוֹם מְלָה שְׂאִינָה קְשׁוּרָה כָּלֵל
לְנוֹשֵׂא. אִם עוֹד קָדָם לָכוּ הָיוּ סִפְקוֹת,
כְּעֵת הַדְּבָר בְּרוּר לוֹ – הָרַב פְּשׁוּט לֹא
אֵתוֹ. הוּא מְשַׁדֵּר עַל גַּל אַחֵר. מְשֵׂהוּ אַחֵר
לְגַמְרֵי טוֹרֵד אֶת מִחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל הָרַב.

וְאִזּוֹ מְגִיעָה עֲבוּר הַתְּלַמִּיד מִכַּת
הַמְּחִץ: הָרַב פְּשׁוּט מִשְׁתַּתֵּק. בְּאוֹלָם

אִזּוֹ לְמָה אֲנִי מִסְפֵּר לָכֶם עַל בְּרִיחָה
שֶׁל מִחְשָׁבָה מֵהַמַּח? כִּי דְבָר כְּזֶה יָכוֹל
לְקִרוֹת לֹא רַק לְתַלְמִיד, אֲלָא גַם לְרַב,
תְּלַמִּיד חָכֵם גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, וְכֵאֵן אֲנִי
עוֹבְרִים לְמִשְׁלַח מִיָּחָד בְּמִינוֹ שֶׁלֹּא רַבִּי
הֵלַל מִפְּאִרְיִטְשׁ. רַבִּי הֵלַל, שְׂיוֹם הַלּוֹלֶתוֹ
יַחּוּל הַשְּׁבוּעָה, בְּיוֹם יֵאֵר מִנְחָם-אָב, הִזְיָה
מְגִדוּלֵי חֲסִידֵי חַב"ד בְּכָל הַדּוֹרוֹת וְחֲסִיד
מְבַהֵק שֶׁל אֲדָמוֹ"ר הָאֲמָצְעִי וְהַצְּמַח
צָדֵק. הַמְּשַׁל שֶׁל רַבִּי הֵלַל מִסְבִּיר לָנוּ
כִּיצַד אֲכַזְבָּה גְדוֹלָה וּמִפַּח נֶפֶשׁ עֲשׂוּיִים
לְהַתְּגַלּוֹת בְּהַמְּשֵׁךְ כְּשִׂיאָהּ שֶׁל הַצְּלָחָה.
הַמְּשַׁל שֶׁל רַבִּי הֵלַל מְבִיא אוֹתָנוּ
לְשְׁעוֹר שְׂמוֹסֵר רַב חָשׁוּב וְלוֹ קֵהֵל
תְּלַמִּידִים מְגוּוֹ. בֵּין הַתְּלַמִּידִים יֵשׁ
שְׂבָאִים לְשִׁמְעַת דְּבָרֵי מוֹסֵר וְחוּזֵק, יֵשׁ
שְׂמַעֲנִינִים בְּעֵקֶר לְשִׁמְעַת הַדְּרָכָה מַעֲשִׂית,
כִּיצַד עֲלִיָּהֶם לְהַתְּנַהֵג, וַיֵּשׁ כְּאֵלוֹ שְׂבָאִים
בְּעֵקֶר בְּשִׁבִיל הָאוֹיֵרָה, כְּדֵי לְהַתְּחַזֵּק
מֵהַשְׁתַּתְּפוּת בְּשְׁעוֹר תּוֹרָה, גַּם בְּלִי לְהַבִּין
אֶת כָּל הַנֶּאֱמָר בוֹ. אֲבָל יֵשׁ תְּלַמִּידִים
מִסּוּג אַחֵר. לְפַעֲמִים מְדַבֵּר בְּתַלְמִיד
אֶחָד בְּלִבָּהּ, שֶׁעֲבוּרוֹ הַשְּׁעוֹר הוּא מְשֵׂהוּ
אַחֵר לְגַמְרֵי. אֲצִלוֹ הַשְּׁעוֹר הוּא ה־כ"ל.
דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ מֵהָרַב אֵינָם
עוֹד תּוֹסֵפֵת שֶׁל מְנָה אַחֲרוֹנָה, צ'וֹפֵר,
אֲלָא מִמֶּשׁ אוֹיֵר לְנִשְׁמִימָה שְׁמַחֲיָה אוֹתוֹ.
תְּלַמִּיד כְּזֶה נִקְרָא תְּלַמִּיד מְבַהֵק, וְזֹאת
מְשׁוּם שֶׁעֲבוּרוֹ הָרַב הוּא רַב מְבַהֵק. אִיךָ
אֲפָשׁוּר לְהַבְּחִין בְּכַךְ? אֲפָשׁוּר לְרְאוֹת זֹאת
עַל הָעֵינַיִם שְׁלוֹ. בְּשַׁעֲת הַשְּׁעוֹר הוּא

מקצת המלים המתארות את המתחולל בקרבן. בשלב זה הוא נותר קרוב מכאן ומכאן, משום שאת תכונת השעור טרם הצליח להבין, וההסבר החדש שממציא כעת מורו ורבו – עוד לא קיים.

אָבאָו קָבֵל אַתְּמִיד!

התלמיד המבוקש שלנו חוזר לאולם השעורים בפנים נפולות, מתישב בכסא וממתין. לפתע נפתחת הדלת ולאולם נכנס מורו ורבו, אבל הפעם הופעתו שונה לגמרי – פניו צוהלות וקורנות אור. והתלמיד שלנו? נכון, הוא עוד לא שמע אף מלה, אבל האבן כבר נגלה מעל לבו. הארת הפנים של הרב מבשרת הכל – השעור ממשיך. ממשיך? לא בדיוק. כעת עומדים לשמע רעיון חדש לגמרי! ומה לדעתכם הנמשל? אכן, בית המקדש נחרב, ואנו כבר במשך שלשה שבועות רואים בצער את הרב האהוב שלנו – את ה' יתברך – הולך ומתרחק כביכול מאתנו. שיא הצער הוא כאשר משתתק הרב לגמרי, כאשר בית המקדש עולה בלהבות.

אבל מה קורה באמת מאחורי הקלעים? איזה רעיון חדש כבר עולה בדעתו של ה' יתברך? צדקתם: **הגאולה האמתית והשלמה!** בית המקדש הנחרב מפנה את מקומו לרעיון המחדש – **בית המקדש השלישי והנצחי!**

שיבנה בית המקדש במהרה בימינו!

שבת שלום ומברך! ❧

משתררת דממה מביכה. הרב עוצם את עיניו ושוקע במחשבות במשך דקות ארוכות ולפתע קם מכסאו, נוטל את ספריו ויוצא מהאולם. התלמיד קם בבילה ממקומו ומספיק לראות את רבו נכנס לחדרו ומסתגר בו.

מֵאָחוּרֵי הַקְּלָרִים

מה לדעתכם קרה לרב באותן דקות? מדוע השתבש מהלך השעור? לא, לא בגלל שנמצאה טעות. לרב ארע בדיוק מה שהתרחש עם נפתלי שלנו. זוכרים? חכמה ללא בינה. למרות שהרב הכין את השעור היטב בביתו – רעיון חדש ומבריק עלה במוחו, הרעיון החדש מסביר את כל הנושא בדרך חדשה וברורה יותר. אבל אתם זוכרים מה קורה להברקה של חכמה שלא מתעכבים להבין אותה? נו, בטח, היא בורחת ונגעלמת, וזה אומר שאם הרב ממשיך את ההסבר הקודם לא יהיה לו פנאי לתפס את הרעיון החדש, ועל כן הוא לא מוכן לוותר. זו הסבה שבאמצע ההסבר לתלמידיו הוא השתתק ועצר את השעור.

שימו לב: אצל הרב כבר הולך ומתרגם הרעיון החדש ונגבה במחשבתו לתפארת. אבל כיצד מרגיש התלמיד באותם רגעים? עבורו מתרחש דבר אחד בלבד: חרבו הבית! כל מה שהצליח להבין עד עכשו – מתמוטט. תדהמה, בקלה, חרדה, יאוש – אלו

האם התפילות שלך נענות?

מורנו הבעל שם טוב לימד כי יסודות התפילה הם אמונה ובטחון – אמונה כי ה' נוכח בכל מקום, משגיח על הכל, ומשתוקק לשמוע את תפילותינו ובטחון כי התפילה תמיד נענית, באופן מידי. גם אם איננו רואים מיד את המענה, משום שהוא מתחולל בעולמות העליונים או בכללות המציאות, ולא מגיע עד לבקשתנו הפרטית – הוא קיים בוודאי, ובסופו של גם דבר נזכה לראות כיצד הכל מתממש בטוב הנראה והנגלה.

האמונה בתפילה בונה את הקשר הכי אישי ופנימי שלנו עם ה'. הבטחון בתפילה נובע מהבנת מהותה האמתית כמקימה את השכינה מעפרה ומייחדת אותה עם דודה העליון. תפילתו של היהודי הפשוט ביותר, הפונה אל ה' בפשיטות, היא מתוך דבקות בה' כמו לימודו המעמיק של התלמיד-חכם הכי גדול. רגישות המתפלל לצער שבמציאות ופנייתו אל ה' בהתעוררות רחמים מבטאת את כיסופי השכינה אל קודשא־ברוך־הוא ומגלה את כבוד ה' בעולם. השיעור המרכזי השבוע חוזר אל יסודות החסידות הבסיסיים ביותר, מסביר אותם בצורה פשוטה וקרובה אל הלב ומעניק לתפלה שלנו חיים חדשים. לצדו שיעור נוסף, מופלא, על נשמות־הצד־האפל עמן צריך להתמודד משה, עד להכרעתו את עוג מלך הבשן (שמאפשרת ליישם בעבודת ה' את תורת היחסות הכללית של איינשטיין!).

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

